

Göteborgs Stifts-Tidning

Tvåhundra-trettiosjunde årgången

Nr 2

Fredagen den 11 april

2025

Lutherstiftelsen

Ledare

”Hosianna” eller ”korsfäst”? Om folkmassans psykologi

PALMSÖNDAGEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J-E Appell
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Hm 15 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 G Skillings
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingskyrkan): Hm 14 H Vestergård, G Persson
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman, R Johannesson
Lund S:t Markus Biskopsg. 10: Hm 11 P Toräng
Oskarström S:t Gabriels koin., Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 H G Halmerius
Karlstad S:t Petri, Bråtebacksg. 26 (Fryxgames lokal): Hm 11 S Petersson
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

SKÄRTORS DAG

Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Nattv.gtj 19 G Andersson
Frida förs kyrka Nattv.gtj 15 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Mässa 18 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Nattv.gtj 11 D Johansson
Kristianstad Gratia Dei: Nattv.gtj 18 J-E Appell
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Mässa 18 A Alapää
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Mässa 18 S Eriksen

LÅNGFREDAGEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Gtj 10 S Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Gtj 15 och Aftonsång 17 B Birgersson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson; Aftonsång 18 C S Block
Helsingborg S:t Matteus, Bruksgr. 27: Gtj 11 M Lindström

Predikoturerna fortsätter på sidan 19.

Den stora folkmassan bredde ut sina mantlar på vägen, andra skar kvistar från träden och strödde på vägen. Och folket, både de som gick före Jesus och de som följde efter, ropade: ”Hosianna, Davids son! Välsignad är han som kommer i Herrens namn. Hosianna i höjden!” När han drog in i Jerusalem kom hela staden i rörelse, och man frågade: ”Vem är han?” Folket svarade: ”Det är Profeten, Jesus från Nasaret i Galileen.” (Matt 21:1-11)

Entusiasmen är stor då Jesus rider in i Jerusalem den första Palmsöndagen. Folket är på hans sida och massorna jublar då han gör sitt intåg i den heliga staden. De hälsar Jesus från Nasaret som Guds Messias. Men folkmajoritetens mening skulle helt förändras några dagar senare. Efter att Jesus gripits av den judiska överheten i Getsemane trädgård, blir det till sist ståthållaren Pontius Pilatus som får avgöra Jesu öde. Pilatus ville inte döma Jesus till döden – han förstod att Jesus inget ont gjort – men nu kräver folkmassan att så sker: Överstepräster och de äldste hade övertalat folket: att kräva att få Barabbas fri och att Jesus skulle dödas. När ståthållaren frågade dem: ”Vem av de två vill ni att jag friger åt er?”, svarade de: ”Barabbas!” Pilatus frågade dem: ”Vad ska jag då göra med Jesus som kallas Messias?” Alla svarade: ”Korsfäst honom!” Han frågade: ”Vad har han då gjort för ont?” Men de skrek ännu högre: ”Korsfäst honom!” När Pilatus såg att inget hjälpte utan oron bara ökade, tog han vatten och tvädde sina händer inför folket och sade: ”Jag är oskyldig till den mannens blod. Det här får ni själva ta ansvar

för.” Allt folket svarade: ”Låt hans blod komma över oss och över våra barn!” Då frigav han Barabbas åt dem, men Jesus lät han gissla och utlämnade honom till att korsfästas. (Matt 27:20-26)

Vad beror denna förändring i folkets inställning till Jesus på? Nu var det inte alla som hyllat Jesus vid hans intåg i Jerusalem som senare krävde att han skulle dö – Jesu närmaste vänner var förtvivlade över det som skedde – men den stora majoriteten av de som samlades på gator och torg ropade ”korsfäst!”. Jesu fiender var inte längre rädda för folkets reaktion då man agerade för att undanröja Jesus från Nazaret: nu hade man massorna på sin sida! Så folkets syn på Jesus hade förändrats. Folkmassan som ropade ”korsfäst” var uppfylld av ett fanatiskt hat mot Guds Son. Låt oss se närmare på detta utifrån en klassiskt framställning med titeln *Folkmassans psykologi* av fransmannen Gustave Le Bon från 1885.

Enligt Le Bon känner man inte människonaturens sanna beskaffenhet om man inte förstår vad som kännetecknar människan som del i en folkmassa. Massan är inte bara en grupp människor, utan en gemenskap som styrs av en idé, en dynamik och en vilja som råder över individen i massan så som stormvinden får sandkornen att flyga i dess riktning. En människas psykologi påverkas på djupet då denne uppgår i en folkmassa. Individernas känslor, tankar och handlingar ”smittas” där varandra och smälter samman till ett i massans gemenskap. Individen är där inte en egen person utan en del i mängden.

Det kan upplevas bekvämt för många att så ge upp sitt individuella ansvar. Det är ju ofta jobbigt att ta ansvar för sitt liv, att bära skulden för sina fel, att vara disciplinerad och inte leva ut sina känslor. Som del i en folkmassa slipper man hålla sina drifter i schack. Man bara "glider med". Man hör till en gemenskap av människor som står vid varandras sida. Detta sista är viktigt för människan, tillhörigheten till en grupp där vi bekräftar varandra genom ett och samma sätt att handla, tycka och känna. Dessutom blir den enskilde betydelsefull genom att agera i en folkmassa. Därför attraherar massrörelser ofta personer utan stark karaktär och kanske med mindervärdighetskomplex, osjälvständiga personer som inte reflekterar över vad som enligt deras samveten är rätt och fel utan följer auktoriteter.

Massans beteende kan urarta och bli djuriskt. Gränsen mellan ont och gott suddas ut, man vill till varje pris genomdriva det man brinner för, även om det är under all normal mänsklig värdighet. Massan är inte

beständig, folkmassor uppstår och försvinner, men så länge massan agerar är dess kraft enorm, den har en känsla av att vara oövervinnlig,

Le Bon ser individens typiska uppförande som del i en massa, som en uppvisning i barbari. Destruktiva instinkter i vår natur tar överhanden och drar i väg med oss. Delaktigheten i massan blir som ett psykologiskt kamouflage som får en att förtränga sitt personliga ansvar. Det är ju gemenskapen som svarar för allt! Det behag som detta medför, gör att den enskilde kan göra stora offer för att medverka i massans handlingar.

Kan då inte massan förenas kring goda ändamål och tillsammans offra för något som är rätt och riktigt? Ja, förvisso är det så, svarar Le Bon, men det sker mycket sällan. Massan som brutal gemenskap överväger. Och när hela stater, ja civilisationer, låter sig styras av massornas beteende förebådar detta deras undergång. När massorna får löpa amok triumferar normupplösningen och samhället går mot sin upplösning.

Le Bon resonerar också kring ledarskapets betydelse. Massan styrs av ledare som eldar upp den med slagord som appellerar till känslan. Slagorden går tillbaka till idéer, övertygelser, ideologier som kan vara komplexa. Men det fattar inte massans folk. Där reflekterar man inte, man ställer inga kritiska frågor, man följer ledarens appeller, kanske ända in i döden. Man kan känna en religiös vördnad för Ledaren. Detta speciellt om slagorden är radikala. Människan har en tendens att vörda det som hon inte förstår. Och man låter sig ju inte dras med i en massrörelse för något som är oskyldigt och okontroversiellt, Det skall vara omstörtande och revolutionärt! Massan står därför ofta i samhällsomstörtares tjänst. Men dessa ledare må se upp! För massan kan snabbt ändra mening och förkasta sina tidigare ledare. En ledare som förlorat som auktoritet är utan värde, han förtjänar bara förakt. Så kan massan som tidigare följde en ledare plötsligt vända sig mot denne med all sin djuriska, hatiska energi.

Till sist: Le Bon menar att våra drifter, trosföreställningar och undermedvetna tankar styrs av krafter vi inte råder över. Det värsta tyranniet vi kan drabbas av, är onda föreställningar och övertygelser som styr över våra egna tankar, ord och gärningar. Detta är ett inre tyranni som

utövas av vårt eget själsliv. Det är värre än yttre förtryck eftersom vi då utan att förstå det, förtrycker oss själva. Men människan kan finna medel att undvika att förslavas av inre tyranni. Man kan formas av yttre, iakttagbara faktorer som familjemiljö och utbildning på ett gott sätt. Samt av en sund religiös tro, får vi tillägga! Är dessa yttre faktorer som formar oss rättfärdiga, kan de hjälpa oss att inte låta oss dras med i en barbarisk folkmassas onda dynamik.

En jämförelse mellan Le Bons tankar och hur folkskarorna i Jerusalem förhöll sig till Jesus kan lära oss följande: människor i en folkmassa styrs av det som tilltalar dem för stunden: då man hyllade Jesus då han red in i Jerusalem, var man uppfylld av entusiasm som smittade av sig. Då folkmassan skrek "korsfäst, korsfäst" var den uppfylld av hat mot en person som visat sig svag – man var besviken på Jesus: Jesu intåg i Jerusalem följdes av förkunnelse, inte av kraftfulla underverk. Han var inte den befrielsehjälte som skulle kasta ut romarna ur landet som man trott. I denna sin besvikelse lät man sig manipuleras av Jesu fiender, överstepräster och rådsherrarna, som övertalade folket att kräva Guds Son Jesu död. Jesus var en hädare, påstod den religiösa överheten. Det trodde sig folkmassan veta alldeles säkert utan reflexion. Folkmassan följde ledare som manipulerade den. Dess deltagare lät sig smittas av den hatiska stämningen. Så ropade man att Gud måtte låta skulden för att Jesus dödades komma över dem själva och deras barn. Man var så övertygad om att ha rätt att man liksom i trots mot Gud uttalade dessa ord. Utropet vittnar om bestialisk ondska. När sociologen Le Bon lyfter fram hur långt en upphetsad folkmassa kan gå för driva igenom sin vilja beskriver han i själva verket syndafördärvets gränslösa makt över människors sinnen. Le Bon tänkte på grymheter folkmassor gjort sig skyldiga till i revolutionstider. Evangeliernas skildring av hur Jesus döms till döden återger ju ett långt grövre brott: Människor, besatta av sin inneboende ondska, bestämmer sig för att döda Gud själv. Som del av en massa tänkte nog inte de enskilda i den rasande folkmassan som samlats framför Pontius Pilatus på sitt

GST:s redaktion och Lutherstiftelsen

Post- och besöksadress:

Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

E-postadresser:

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Redaktion

Anders Alapää, ansvarig utgivare
E-post: anders.alapaa@gmail.com

REDAKTION och EXPEDITION

Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

E-post: gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Tel. 070-6024834 (till Anders Alapää)

www.goteborgsstiftstidning.se

Prenumeration

Helår: 350 kr (9 nr inkl. julnr)

Nypren och gåvopren: 275 kr

Halvår: 200 kr (5 nr)

ANNONSPRISER

Första sidan 6 kr/mm, textsidan 5 kr/mm.

Döds- och tackannonser 5 kr/mm.

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 100 kr/st.

Moms tillkommer. Annonser skall inlämnas senast onsdag två veckor före påföljande tidnings utgivning.

Pg 2 55 21-6

Bg 340-5826

ISSN 0345-4290 Eget tryck

eget personliga ansvar. Man var ett med en mängd människor som agerade tillsammans. Men detta personliga ansvar hade man ändå! Denna fruktansvärda synd skall var och en i folkmassan själv få svara för då de får möta den korsfäste Guds Son på den Yttersta domens dag. Man kan inte undkomma sitt ansvar för sina gärningar genom att smälta in i en grupp.

Och så en sak till som Le Bon inte lyfter i sitt verk: Den makt som ytterst styr folkmassor som agerar mot Kristus och Kristi minsta bröder, alltså Guds folk på jorden, är djävulen själv. Det anar man i skildringen av massans dom över Jesus. Och också då folkmassan lynchade Kristi kyrkas förste martyr, Stefanus: När Gud genom sin tjänare Stefanus anklagar sina fiender för att ständigt göra motstånd mot den Helige Ande och förfölja Guds heliga, blev dessa ursinniga och gnisslade tänder mot Stefanus. Och då denne, fylld av helig Ande, sade: "Se! Jag ser himlen öppen och Människosonen stå på Guds högra sida" skrek de högt och höll för öronen och stormade fram mot honom alla på en gång och släpade ut honom ur staden och stenade honom". Ja, när folkmassor begår sådan orätt styrs de ytterst av Satan. Men när människor församlas för att handla rättfärdigt och ge uttryck för sanningen, leds de tvärtom av Gud själv. Som då folkmassorna hyllade Jesus som Davids son med hosiannarop vid dennes intåg i Jerusalem. Guds ord får dem att agera så! Här kan vi betänka Le Bons ord om att man kan fostras att inte bli en "massmänniska" som låter sig dras med i en hatisk pöbels raseri, genom att formars av sann och sund yttre påverkan. Sociologen Le Bon nämner som exempel sunda familjer och god utbildning. Som kristna vet vi att Guds Ord är medlet framför andra som skyddar oss mot att dras med i syndens virvelstormar som Satan drar igång. Jesu vänner, inte minst apostlarna och kvinnorna som betjänat Jesus, ropade inte "korsfäst, korsfäst". De var som sagt förtvivlade över att man kunde handla med en sådan ondska mot Jesus som bara gjort gott mot människorna han mötte.

Man kan hävda att Le Bons tankar om folkmassan inte längre är aktuella eftersom vi en värld behärskad

av internet inte samlas fysiskt i folkhoppar så som tidigare. Men kanske denna utveckling gör frågan om "massans psykologi" mer aktuell än någonsin! För internet möjliggör ju för alla människor att bilda virtuella folkmassor. Influencers och deras följare skapar grupper på nätet som har en oerhörd påverkan på vad som sker i världen. Genom "likes" och kommentarsfält kan man avläsa dynamiken och den virtuella folkmassans mening uttryckt i "bra/dåligt", snärtiga kommentarer och känsloladdade uttryck. Vilket inflytande en viss grupp har går dock inte veta, bara uppskattas. De virtuella folkmassornas inverkan på våra samhällen blir kaotisk. Men enorm! Man kan tänka på Le Bons mening att när hela civilisationer låter sig styras av massornas beteende förbådar detta deras undergång. När massorna får löpa amok når normupplösningen sin kulmen. Men lyckligtvis: då det sker, vet vi kristna, att Herren Jesus alldeles snart kommer tillbaka!

Patrik Toräng

Henric Schartau

Biblisk katekes

Inb. 316 sid. 160 kr

Tretton Predikningar

Inb. 120 sid. 120 kr

*Porto och emballage tillkommer.
Kontaktuppgifter på sidan 2*

Evangelieboken i stort format

20x26 cm för textläsning
i gudstjänsten

*Texter enligt 1983 års
evangeliebok för
Svenska kyrkan.*

Översättning:

Svenska folkbibeln 2015

*Psaltarpsalmer;
kollekt-, evangelie-
och högtidsböner;
bibelläsningar för
passionstiden m.m.*

Pris: 300 kr (inkl. moms)

Porto och emballage tillkommer.

Beställes hos:

lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Officiellt

Tillsatta tjänster

Arb ledande diakon i Tanum fr 1/1: diakon Kenneth Hjärling, Strömstad.

Km i Herrestad fr 15/1: padj Marcus Boberg, past.

Km i Lundby fr 1/2: km Magnus Strand, Backa.

Diakon i Göteborgs Domkyrkopast, Haga fr 1/2: diakon Simon Danielsson.

Km, arb ledande, i Skepplanda-Hålanda fr 2/2: km Catarina Holmgren Martinsson, Stenungsund.

Km i Nylöse syd, Bergum, fr 17/2: km Anna Veres, Älvsborg.

Vik kh i Varberg t o m 31/3: km Fredrik Sundin, past.

Km, sjukhuspräst, i Varberg fr 1/4: km Sofie Kuchler Lundström, Lindberga.

Kh i Orust fr 1/4: km John Alstersjö, past.

Avlidna

Avliden 23/2: fd km i Domkyrkoförs Gunnar Holmquist, Angered, f 1947. Prästvigd 1976, padj i Gunnared 1976, ex kadj där 1976, km där 1978 och km i Domkyrkoförs 1989-2014.

Avliden 13/3: pr, fd kh i Vallda, Stellan Oltéus, Kungsbacka, f 1932. Prästvigd 1957 i Växjö, missiv till Ås, Forsheda och Alvesta 1957, reseseckr i Sv Israelsmiss 1957, kadj i Tjureda 1958, tf km i Färgaryd 1959, kh i Transtrand 1962, km i Strängnäs 1969, kh i Vallda 1972-1997, kpr 1987-1997.

Lutherstiftelsen har en ny hemsida

Välkommen att besöka Lutherstiftelsens nya hemsida.

Här presenteras stiftelsens verksamheter och åtaganden, liksom vad som är aktuellt.

Bokförsäljning och Göteborgs Stifts-Tidning har särskilda flikar.

Avdelningen Gudstjänster avser församlingen i Göteborg.

Förutom predikoturer finns här ljudinspelningar av flertalet gudstjänster.

www.lutherstiftelsen.se

Inför Söndagen

PALMSÖNDAGEN

Hebr 2:14-18

Detta sker till minne av det, som Herren gjorde för mig, då jag drog ut ur Egypten (2 Mos. 13:8).

Detta var Moses ord, när han förordnade om den första påsken, då Herren skulle rädda Israels folk från trälldomen i Egypten. Påsken skulle man fira varje år för att minnas vad Herren gjort. Denna räddning är en förebild för, hur Jesus skulle frälsa oss från en värre trälldom än Egyptens, nämligen från syndens, dödens och djävulens våld. Palmsöndagen inleder den "stilla veckan" då vi påminns om Jesu sista påsk på jorden, då han utträttade sin frälsningsgärning genom sitt lidande, sin död och uppståndelse.

HUR SKA VI MINNAS JESU SISTA PÅSK PÅ JORDEN?

1. Genom att ta vara på hans Ord. I texten från Hebreerbrevet ges en kort sammanfattning av vad Jesu försoningsverk betyder. Under sin sista vecka undervisade han i templet. Också vi har fått Jesu ord och undervisning i Bibeln. Den behöver vi ta till oss alla dagar. Men passionstiden blir ofta för en kristen en fördjupning och tillväxt i trons liv. Passionspredikningarna ger extra nådetillfällen. "Saliga är de som hör Guds Ord och tar vara på det" (Luk 11:28). Guds Ande gör Ordet levande och verksamt och öppnar människors hjärtan för det. I de fyra evangelierna ser vi, vilken stor plats som ges åt Jesu lidandes historia. Den berättas utförligt och detaljerat. Korset är i centrum i hela Nya Testamentet. Aposteln Paulus kallar evangelium för budskapet om korset, och att det är en dårskap för dem, som går förlorade men en Guds kraft för dem som blir frälsta. Ta alltså vara på Jesu ord, för då blir du påmind om att Jesus dog också för dig.

2. Vi ska minnas Jesu sista påsk, genom att tänka på att han mötte döden både som sann Gud och sann människa.

Texten inleds med orden: "Då barnen är av kött och blod, måste Jesus på samma sätt bli människa." Han måste vara både sann Gud och sann människa för att bli medlaren mellan Gud och människor. Han har tagit bort ovänskapen mellan dem. "Så himlen med jorden försonade sig." Jesus måste bli människa, för att kunna gå i människors ställe och ta på sig deras synd och lida det straff som de var värda. Han blev som en av oss, då han blev gjord till vår synd på korset. Eftersom Jesus var Guds Son och därför utan egen synd, kunde han räkna sig som skyldig till vår synd. Därför gäller verkligen hans återlösningsverk inför Gud, så att vi kan bli hans förlåtna barn och ärva evigt liv.

Jesu sista påsk på jorden vill påminna en människa om detta, när hon tvivlar på att hon kan bli förlåten, med tanke på hur hennes liv och hjärta ser ut. Vår skuld är verkligen betald intill sista öret. Hans svårt slagna och sårade och sargade kropp predikar om att det inte är möjligt annat än att alla synder från de största till de minsta blev lagda på honom. Han har känt av dem och lidit för dem. Därför finns det fullständig förlåtelse att få för dem, som ser med ånger och sorg på sin synd. Som sann Gud kunde han lyda allt, som fordras av oss människor i Guds lag och skaffa en hel och tillräcklig rättfärdighet, som de som tror på honom får räkna som sin.

3. Vi ska minnas Jesu sista påsk, genom att se på honom som vår överstepräst.

Det står om Jesus i texten, att han skulle bli människa för att bli "en barmhärtig och trogen överstepräst inför Gud och kunna sona folkets synder". Översteprästerna i Gamla testamentet bar fram offer för egna och folkets synder. Men Jesus är själv offerlammet, påskalammet, där världens synd blev lagd. Han har gått in i själva himmelen oss till godo. Det behövs inga fler offer eller gärningar från människans sida för att hon ska stå förlåten och benådad inför Gud. Människor har inte tillgång till Gud utan vidare. Men genom Jesus, vår överstepräst, finns en fri och öppen tillgång till

Gud. Hans sista påsk på jorden vill påminna om, att förhänget framför det allraheligaste i templet rämnade mitt itu i hans dödsstund, vilket visar på att inget kan hindra människor att komma i gemenskap med Gud.

Jesus som vår överstepräst ber för oss, manar gott för oss inför sin Fader. Han försvarar syndare, så att Gud inte ser på deras olydnad och synd, utan ser på Jesu lydnad och hans rättfärdighet, som frikänner dem i domen. Så lyckligt blir det för dem som genom Jesus kommer till Gud. Det blir räknat, som om de ingen synd hade haft eller gjort. Jesus fortsätter sitt verk genom att i himmelen på Faderns högra sida be för människorna. Och när de ber i hans namn, bär han fram deras böner inför Fadern.

4. Vi ska minnas Jesu sista påsk, genom att se på honom som segrat.

Också detta läser vi om i texten: "Han skulle genom sin död göra dödens herre, djävulen, maktlös och befria alla dem, som genom sin fruktan för döden varit slavar hela sitt liv." Djävulen ville hindra Jesu återlösningsverk. Före sin sista påsk hade Jesus blivit frestad att gå bort från vägen till korset. Men han segrade över frestaren genom att svara honom med Skriftens ord. Också i Getsemane blev han frestad, när han bad att få slippa lidandet. Men han segrade och böjde sig under Guds vilja. Eftersom han själv blev frestad och segrade, kan han hjälpa dem, som frestas. Han drev ut onda andar genom sitt mäktiga Ord. Döden är en följd av synden, men Jesus har gjort dödens makt om intet. Han har lidit ångesten inför döden i människors ställe, för att de ska få dö i frid. Allt som vill oroa och anklaga dem, har han tagit på sig, för att de ska gå fria. Hans uppståndelse talar om seger och ljus över graven och om kroppens uppståndelse till evigt liv.

Jesu trogna ska minnas hans seger, eftersom de lever mitt i striden mot de andliga fienderna, djävulen, den omvända världen och deras eget syndafördärv. De ska se på Jesus, som har segern i sin hand. Han utrustar dem med sin segerkraft, när de håller fast vid hans Ord, bönen och nattvarden. Genom att ta till sig allt som Jesus utträttat under sin sista påsk på jorden, kan

LÅNGFREDAGEN

Mark 15:21-41

JESU SMÄRTA

Långfredagen var verkligen en lång dag för Frälsaren. Redan på vägen ut mot Golgata, utanför Jerusalems murar, var Jesu krafter på upphällningen efter den plåga han redan utstått. Därför måste de romerska soldaterna tvinga en förbipasserande, Simon från Kyrene, att hjälpa till med att bära korset till avrättningsplatsen. Väl där erbjöds Jesus vin med en tillsats av myrra att dricka. Det var avsett som ett bedövningsmedel för att något döva de fruktansvärda smärtorna. Det heter i Ordspråksboken: *”Ge starka drycker åt den som håller på att förgås och vin åt bedrövade själar. Låt dem dricka och glömma sin fattigdom, så att de slutar tänka på sitt elände.”* (Ords 31:6-7) Jesus valde dock att inte ta emot den smärtlindring som erbjöds honom. Hade han velat, hade han kunnat inte bara ta emot smärtlindring, utan stiga ner från korset. Han hade kunnat hjälpa sig själv, men nu var det viktigare för honom att lyda sin himmelske Fader intill döden. Under bönen i Getsemane hade han fått kraft att dricka den smärtsamma kalken. Han lät sig korsfästas, och det skulle ske vid fullt medvetande. Han skulle förrätta en gudstjänst på korset, den heligaste och största offergudstjänsten, något som skulle ske med full sinnesnärvaro. Det var Guds lamm, som offrades för världens skull.

Till de kroppsliga smärtorna fogades också alla smädelser och allt hån som han fick ta emot. Du har säkert erfarenhet av att hårda och elaka ord kan göra ont, också när man inte känner av någon fysisk smärta, mår bra och är pigg.

Den fysiska och psykiska smärta som Jesus fick utstå var ändå inte allt. Han fick bära en så mycket tyngre börda än det tyngande korset. Han bar hela världens samlade synder. Tänk dig att alla dina synder

under ett års tid noggrant hade registrerats och listats på ett papper, alla dina onda tankar, ord och gärningar. Det hade blivit en lång och odräglig läsning. Nu kände Jesus tyngden inte bara av mina eller dina synder under ett års tid, utan tyngden av alla människors synder under alla år. Det är en börda som övergår vårt förstånd. Vi har lättare att förstå något av den fysiska smärta Jesus led, och den får en att rygga tillbaka. Det var därför, för att Jesus nu bar världens synd, som han var övergiven av Gud. När Jesus ropar: *”Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?”* uttrycker han inte bara en känsla av övergivenhet. Våra synder var hans, och nu led han straffet för dem. Jesus ropade och bad med ord ur Psaltaren 22. Den gamla psaltarsalmens ord var avsedda just för honom, just för det tillfället. Jesus uppfyllde det som var skrivet om honom i Mose lag, i profeterna och i psalmerna.

På anslaget på korset med anklagelsen mot den korsfäste hade man dock inte kunnat ange något brott som han hade begått, utan i stället

TEXTLÄSNINGAR

1983 års Evangeliebok

PALMSÖNDAGEN

Rubrik: Vägen till korset

GT-text: 2 Mos 13:6-9

Epistel: Fil 2:5-11

Evangelium: Joh 12:1-16

Predikotext ur breven: 1 Kor 5:7-8

Psaltarsalm: 118:1-14 alt. 118:15-29

2003 års Evangeliebok

PALMSÖNDAGEN

Rubrik: Vägen till korset

GT-text: 2 Mos 13:6-10

Epistel: Hebr 2:14-18

Evangelium: Mark 11:1-11

Psaltarsalm: 118:19-29

1983 års Evangeliebok

LÅNGFREDAGEN

Rubrik: Korset

GT-text: Jes 53:3-7

Epistel: Hebr 4:14-16, 5:7-10

Evangelium: Mark 15:21-41

Psaltarsalm: 22:2-32

2003 års Evangeliebok

LÅNGFREDAGEN

Rubrik: Korset

GT-text: Jes 53:1-12

Epistel: 1 Kor 2:1-10

Evangelium: Mark 15:21-41

Psaltarsalm: 22

1983 års Evangeliebok

ANNANDAG PÅSK

Rubrik: Möte med den uppståndne

GT-text: 1 Sam 2:6-8

Epistel: Kol 3:1-4

Evangelium: Luk 24:13-35

Predikotext ur evang.: Joh 20:11-18

Psaltarsalm: 16:1-11 alt. 116:1-19

2003 års Evangeliebok

ANNANDAG PÅSK

Rubrik: Möte med den uppståndne

GT-text: 5 Mos 18:15-18

Epistel: Kol 3:1-4

Evangelium: Luk 24:36-49

Psaltarsalm: 16:6-11

1983 års Evangeliebok

ANDRA SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Påskens vittnen

GT-text: Hos 6:1-3

Epistel: 1 Joh 5:4-10

Evangelium: Joh 21:1-14

Psaltarsalm: 145:1-13 alt. 81:2-11

2003 års Evangeliebok

ANDRA SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Påskens vittnen

GT-text: Jer 18:1-6

Epistel: 1 Joh 5:1-5

Evangelium: Joh 21:15-19

Psaltarsalm: 145:1-7

1983 års Evangeliebok

TREDJE SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Herren vår herde

GT-text: Hes 34:23-31

Epistel: Hebr 13:20-21

Evangelium: Joh 10:1-10

Psaltarsalm: 23:1-6 alt. 33:1-5, 20-22

2003 års Evangeliebok

TREDJE SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Den gode herden

GT-text: Hes 34:23-31

Epistel: Hebr 13:20-21

Evangelium: Joh 10:11-16

Psaltarsalm: 23

1983 års Evangeliebok

FJÄRDE SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Vägen till livet

GT-text: Job 19:25-27

Epistel: 2 Kor 4:16-18

Evangelium: Joh 14:1-12

Psaltarsalm: 100:1-5 alt. 66:1-5, 16-20

2003 års Evangeliebok

FJÄRDE SÖND. I PÅSKTIDEN

Rubrik: Vägen till livet

GT-text: Jer 17:5-8 (Syr 28:3-7)

Epistel: 2 Kor 4:16-18

Evangelium: Joh 14:1-14

Psaltarsalm: 147:1-7

de en gång stå som segrare. ”I kraft av Lammets blod” får de vila ut och komma från den stridande församlingen på jorden till den segerfirande församlingen i himmelen.

Ingemar Svenungsson

bar anslaget texten ”*Judarnas konung*”. Pilatus hade inte funnit någonting att anklaga honom för. Själv var Jesus helt oskyldig, både inför Gud och människor. Därför kunde han också ge sig själv som ett offer. Offerlammet måste ju, enligt Mose lag, vara felfritt.

JESU KÄRLEK

Många uppfattar den kristna långfredagen som någonting obegripligt och meningslöst. ”Varför fira ett misslyckande?” tänker många. Precis som många av ögonvittnena till korsfästelsen såg de Jesu lidande och död som beviset på att han inte var Messias, den som de hade hört om och väntat på.

För den som har fått öppnade ögon att förstå innebörden och betydelsen i korset blir långfredagen inte bara en lång och svår dag, men också en god dag. Engelskans *good friday* speglar just dagens innebörd och betydelse. Jesu svåra och tålmodiga lidande är inte bara någonting mörkt och sorgligt, utan någonting vackert. Jesu lidande uppenbarar också hans kärlek till oss – till dig och mig! Om ingen har lidit som han, har ingen heller älskat som han. Hans drivkraft på vägen till Jerusalem och under hela den långa dagen var ju hans kärlek till oss syndare – förlorade söner och döttrar, vilsegångna får. Ingen annan vän har visat oss en så stor kärlek. ”Jesus är min vän den bäste.”

Jesu död var dock inte bara en manifestation av hans kärlek till oss. Han utträttade också någonting gott för oss, den största tjänst vi kunde få. När han drack smärtans och lidandets kalk till slut sonade han också vår synd. Han tog straffet på sig för att vi skulle få gå fria! Jesu lidande visar oss hur stor och allvarlig vår synd är, hur högt priset för att återlösa oss var. Hade vi själva kunnat ge någonting likvärdigt till lösen för vår synd? Hade jag själv med min botfärdighet kunnat gottgöra allt vad jag har brutit mot Guds bud? Nej, men Jesus gjorde det som var helt omöjligt för mig att göra.

När Jesus gav upp andan brast förlåten i templet, som avskärmade det allra heligaste. Det var ett tecken från himlen på att vägen till Gud nu står öppen för oss. Vi är nu försonade med Gud i kraft av Jesu blod.

ANNANDAG PÅSK

Luk 24:13-35

MED JESUS SOM FÖLJESLAGARE PÅ VÄGEN GENOM LIVET

... får man för det mesta tro utan att se.

Emmausvandrarerna hade hoppats att Jesus skulle frälsa Israel. Men när Jesus blev lagd i graven, verkade också deras hopp ha gravlagts för alltid. Det blev mörkt i deras hjär-

* * *

Jesus har gjort mer för oss än någon annan vän, men vill du vara hans vän? Många vill inte det. Det är kanske det sorgligaste, att smådelserna mot Jesus, liknande de vid korset, bara fortsätter. De skriftlärda, som borde ha vetat bättre, blottade med sitt hån att de egentligen inte förstod Skriftens innersta mening. Profetiorna om Herrens lidande tjänare, till exempel i Jesaja bok och i Psaltaren, hade gått dem förbi. Den romerske officeren vid korset hade inte deras bibelkunskaper, men när han blev vittne till Jesu död såg och förstod han: ”*Den mannen var verkligen Guds Son.*” Vi får ta till oss detta vittnesbörd från ett av de närmaste ögonvittnena på Golgata.

Evangelisten Markus berättar att några kvinnor, som hade följt Jesus från Galileen upp till Jerusalem stod på avstånd och såg maktlösa på. De kunde ingenting göra för att hjälpa, men det behövdes inte heller. Jesus skulle ensam kämpa den svåra men goda kampen för oss, och han utkämpade den till seger. Till det kan och behöver vi inte lägga någonting. Genom tron på honom får vi i stället ta emot syndernas förlåtelse och frid med Gud.

Vi får med trons ögon betrakta Jesu kamp på korset. Den vittnar om vår svåra och stora synd, men också om Jesu stora kärlek till oss, om att allt vad vi brutit nu är försonat.

*Har du, människa, ett hjärta,
är din bäste vän dig kär,
känn din syndaskuld med smärta,
ty för den han korsfäst är.
Så som Jesu kärlek var
aldrig någons varit har.
(Sv Ps 142:5)*

Anders Alapää

tan. Allt vad Jesus sagt om sin död och uppståndelse var som bortblåst.

Så kan det bli för Jesus lärjungar också i dag. Det kan bli som om Jesus vore borta. Det kan bli så mörkt att inte ett enda löftesord tycks kunna tränga igenom mörkret. Mycket kan göra det mörkt för Jesu lärjungar: yttre svårigheter som sjukdomar och förluster, hädiska tankar från den onde, svårare frestelser till otro och synd, känslan av egen svaghet och oförmåga, att Gud döljer sitt ansikte.

Känner du till något av detta, gör då som Emmausvandrarerna. Fastän de var blinda av sorg och därför inte kände igen Jesus, lade de ändå fram sitt bekymmer för Honom. Så får också du göra, även om Jesus i mycket skulle vara som en främling för dig. Be att Han som kom till Emmausvandrarerna och hjälpte dem i deras nöd, också kommer till dig och ger dig den hjälp du behöver. Du får hålla fram för Honom vad Han själv har lovat: Herre, uppfyll nu på mig Dina löften, Du som alltid håller vad Du lovat.

Emmausvandrarerna talade med varandra om allt som hade hänt. Det lär oss att Jesu lärjungar i mörka tider inte ska sluta sig inom sig själva med sitt bekymmer utan anförtro sig åt någon medvandrare på trons väg och dela det som bedrövar dem. Och när Jesu lärjungar delar sin nöd först och sist med sin Frälsare, kommer Jesus själv och går med dem. Väl är Jesus alltid vid sina lärjungars sida och följer dem på levnadsvägen. Men efter mörka tider vill Han åter göra det ljusst för dem, göra det levande för deras hjärtan att Han går vid deras sida.

När det blir så att du inte kan se att Jesus följer dig på levnadsvägen, ska du alltså inte gå bort från din Frälsare utan desto ivrigare hålla dig till Honom i Ordet, bönen och nattvarden. När rätta stunden är inne ska Jesus låta dig förstå, att Han alltid varit vid din sida och inte ett ögonblick övergett dig. Så blir det ljus efter mörker.

... blir det både tillrättavising och tröst.

Man kan tycka att Jesus bara skulle ha tröstat Emmausvandrarerna. De var ju så sorgsna. Men för att trösten skulle bli till nytta för dem, måste de först få veta orsaken till sorgen: att de slarvat bort det Jesus i förväg hade talat om sin död och uppstån-

delse: ”Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på allt som profeter-na har sagt. Måste inte Messias lida detta för att gå in i sin härlighet?”

Så måste Jesus gå tillväga också i dag då Han kommer för att hjälpa sina lärjungar. Han börjar med att tillrättavisa dem för många synder i tankar, ord och gärningar men först och sist för otron, själva orsaken till deras nöd, deras oroliga tankar, deras svaghet och ängslan, deras eftergifter och nederlag.

Men Jesus tillrättavisar för att sedan kunna trösta så mycket mer. Men då gäller det att inte stöta sig på tillrättavisningen och dra sig undan utan ödmjukt ta emot den, även om det svider. När Jesus tillrättaviser Emmausvandrarerna ”började Han med Mose och alla profeter-na och förklarade för dem vad som var sagt om Honom i alla Skrifte-rna”. Så fick de nytt ljus över bibel-ordet och därmed tröst i sorgen.

Genom sitt Ord vill Jesus också i dag trösta sina lärjungar och så hjälpa dem från tvivel till tro, från fruktan till frimodighet. När de sörjer över sina synder, gör Jesus levande för dem att Han är försoning-en för deras synder och Hans blod därför renar dem från all synd. När de oroas över världens fientlighet, gör Jesus levande för dem att Han har övervunnit världen och de därför kan vara vid gott mod. När de undrar hur de ska kunna stå emot den ondes angrepp, gör Jesus levande för dem att Han i sin död och uppståndelse gjort djävulens gärningar om intet och därför hjälper dem i deras frestelser. När de trycks av jordiska bekymmer, gör Jesus levande för dem att Han har omsorg om dem och de därför får kasta alla sina bekymmer på Honom.

När Jesus så håller bibelförklaring med dig, hur härliga kan då inte Ordets löften bli för dig! Vilken hjälp och kraft kan du då inte få av ett enda ord som du kanske ofta både hört och läst men aldrig riktigt fäst dig vid, men som Jesus nu håller fram för dig och säger: Här är ett ord som passar just för dig så som du just nu har det.

... sätts hjärtan i brand.

När Emmausvandrarerna hunnit tänka över allt de fått vara med om, sade de till varandra: ”Brann inte våra hjärtan när Han talade med oss på vägen och öppnade Skrifterna för oss?”

Så är det också i dag. När Jesus med sitt Ord får lysa in i mörka och kalla hjärtan, sätter Han dem i brand. Men nu är det Jesu lärjungars dagliga sorg att deras hjärtan oftast inte brinner så som de borde och de själva så gärna ville utan är fyllda av tröghet och köld. Och varför? Jo, därför att de alltför lite lever i Kristi kärlek. Därför är det så viktigt att de ännu ivrigare än förut söker sig till Ordet och nattvarden, där Jesus möter syndare med sin kärlek, och ropar till Honom om hjärtan där trons, kärlekens och hoppets eld tar sig alltmer.

Hur visar det sig att Jesus sätter hjärtan i brand? På samma sätt som hos Emmausvandrarerna. När de var nästan framme, verkade det som om Jesus ville gå vidare. Men det tillät de inte utan bad Honom ivrigt: ”Stanna kvar hos oss!” Det tydligaste beviset på att Jesus fått sätta sina lärjungars hjärtan i brand är, att Jesus blivit dem så kär att de inte för något vill mista Honom. Dagligen vill de lyssna till Jesus i Ordet och tala med Honom i bönen och ofta möta Honom i gudstjänsten och nattvarden. Var skulle lärjungarna vara om inte där deras Frälsare lovat vara och möta de sina?

Nu kan Jesus ställa sig som om Han vill gå vidare och inte mer ha med sina lärjungar att göra. Det gör Han för att pröva dem, se om det är deras uppriktiga önskan att tillhöra Honom vad som än händer. Är då deras hjärtan brinnande av andligt liv, gör de som Emmausvandrarerna. De ber Honom ivrigt: ”Stanna kvar hos oss!” Så håller de kvar Jesus inte bara under levnadsdagen utan också när levnadsdagen går mot kväll och natt: Herre, stanna hos oss! Och Jesus är inte svärbedd. Gärna hör Han deras bön. Varken när det går mot frestelsens och lidandets natt eller när dödens natt till sist bryter in, lämnar Han dem. Och när Jesu lärjungar en gång är framme vid målet och ser allt i evighetens ljus, ska med glädje de det minnas: Hela vägen gick Han med (Sv Ps 252:3).

Vill du ha Jesus som följeslagare på vägen genom livet, gäller det att du vill bli och vara Hans lärjunge, och det är var och en som förblir i Hans Ord, som Han själv säger (Joh 8:31). Ta därför vara på Ordet, så att Jesus får tillrättavisa dig för dina synder, framför allt otron, men också trösta dig med talet om sin

ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Jer 18:1-6 (Ev.bok 2003 årg. 2)

Vi lever nu i påskens tidevarv. Dels i största allmänhet i tiden efter Jesu uppståndelse, som ägde rum för snart tjugohundra år sedan. Dels i kyrkoåret i tiden efter påsk, eller påsktiden.

Du kanske dessutom känner igen Jeremias tal om krukmakaren när det är tal om förrädaren Judas. Denne Judas utförde en ond gärning, som dock ändå var ett led i Guds outgrundliga frälsningsråd-slut. Utan Guds ingripande hade du varit förlorad. Det skedde ett ofattbart stort offer, där Gud på en gång var offeraren, offerlammet och mot-tagaren av offret. Att han blev nöjd kan vi se av att Jesus uppstod igen på tredje dagen. Jesu uppståndelse visar också hans seger över den onde och det onda. Vore inte Jesus uppstånden kunde hans församling lika gärna lägga ner verksamheten. Men Gud vare evigt tack och lov för att det inte är så. Den HERRE som kom med sitt ord till Jeremia, uppstod ur graven på tredje dagen och visade sig för apostlarna, också Paulus, vid Damaskus. HERREN är från evighet till evighet. Jesus Kristus, Guds Son, som blev människa, lever för all framtid, som i detta fall betyder i evighet, utan slut. Guds Son fanns redan innan han blev människa genom att födas av jungfru Maria. Han fanns därför redan på Jeremias tid. Dessutom hade hans försoning betydelse för profeten och hans samtida, eftersom den nåd Herren visade mot dem hade sin grund i det offer som Jesus skulle frambära på Golgata. Guds kärlek och helighet krävde verkligen ett soningsoffer för alla synder, och detta offer kunde han alltså bara frambära själv.

död och uppståndelse. Och när Jesus verkar vilja gå vidare, håll då kvar Honom. Släpp Honom inte i Hans Ord, bönen och nattvarden. Och Han ska gärna stanna hos dig och med säker hand leda dig hela levnadsvägen ända tills du är lyckligt hemma hos Honom. Amen.

Jan-Erik Appell

Det var HERRENS ord som kom till Jeremia. Det var inte något som Jeremia själv hade hittat på, t.ex. när han såg krukmakaren. Det har behagat Gud att tala på ett sätt som är mänskligt. Han talar till vårt hjärta och vårt sinne. Anden verkar genom Ordet, både lag och evangelium. Han vill olika saker med sina två röster, men djupast sett går det ut på att en människa skall få syndernas förlåtelse i Jesu namn och blod. Utan förlåtelsen i blodet är man nämligen helt hjälplös.

Jeremia besökte en krukmakare bland andra i Juda. Men det är Herren själv som är den store krukmakaren. Han har drejat fram inte bara Jeremia och dennes landsman krukmakaren, utan alla människor på jorden. Från början såg Gud att allt var gott, men snart nog var det något som gick sönder. Människan gjorde uppror och fick ett trasigt förhållande till honom som gjort henne. Eftersom alla människor är skapade av Gud har de lika värde och värdighet. Dessutom har de alla köpts genom Jesu blod. Det ger dem också ett värde. Det trasiga hos människan har med synden att göra. Somliga förstår inte att skapelsen har blivit skadad genom synden. Därför synes de mena att Gud skulle ha skapat deras onda lustar och begär. Men det var ju högmöds-lusten som tändes av ormens frestelse och som därigenom fick människorna på fall.

Jeremia fick befallningen från livets Herre att gå till krukmakaren, en befallning som kom från livets HERRE själv, alltså Gud. Gud är inte bara en Gud långt borta, som håller sig alldeles för sig själv. Vi behöver inte gissa oss till vem han är, vad han gör eller vilka hans avsikter med oss är, ty det har han uppenbarat i sitt ord. Det är alltså inte vi som har gjort oss en bild av Gud, utan Gud som har skapat oss till sin avbild. Ty Han skapade i begynnelsen himmel och jord, och allt som är på jorden. Han skapade både det synliga och det osynliga. Han bestämde sig också för att skapa människor till sin avbild. Han skapade dem till man och kvinna. Bibelns skildring av hur Gud skapade mannen påminner till en del om det Jeremia såg hos krukmakaren. *Och HERREN Gud formade människan av stoft från jorden och blåste in*

livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande varelse. (1 Mos 2:7) Ja, HERREN själv talar om att han kan göra med Israels hus så som krukmakaren gör med leret. Människan verkar många gånger vara en misslyckad varelse eftersom hon blev en syndare, som ofta visar högmod och spottar Gud i ansiktet, och har ett inneboende syndafördärv. Detta fördärv finns även hos den människa som är frikänd av Gud och lever med Jesus. När man upptäcker att fördärvet finns förstår man något av varför Gud måste bli människa, och dessutom varför det finns så mycket ont i världen. Nog finns det folk som undrar varför människorna inte blir bättre när de får bättre yttre levnadsförhållanden. Svaret på deras undran är alltså synden, och då också att den är inneboende och outrotlig.

Gud skapade människan. Sedan blev han själv människa, föddes, led, dog och uppstod sedan på den tredje dagen och visade sig för trovärdiga vittnen. Gud skämdes inte för att bli en enkel och föraktlig varelse. Han kom för att människan, som han skapat som evighetsvarelse, också skulle bli salig. Det är nämligen inte så att hon blir salig utan vidare. Gud måste själv ingripa. När Gud utför sitt främmande verk för att straffa de ogudaktiga och tukta de trogna använder han ibland mycket främmande redskap.

Guds Ord behöver nå ut. Man blir inte salig bara för att man är skapad! Har man t.ex. gått bort från Herren, dopets Gud, så behöver man vända om till Jesus, och man behöver leva i daglig omvändelse. Man är både kvar i nåden och får ny nåd för de synder som ploppar upp ur syndafördärvet. Man behöver varje dag Jesus som frälsare. Han har betalt din skuld!

Längre fram i samma kapitel hos Jeremia ser vi verkligen på syndens envishet. Människan vill inte av naturen bli frälst. Hon sugns in i synden igen om hon försöker ta sig ur den. Synden har makt över henne vare sig det gäller att plåga och förfölja andra, göra uppror, stjåla och fiffila, förtala, ljuga och sprida ut lögn, ha begärelse till annans egendom, maka och anställda. Även hos Jesu vänner finns syndens dagliga plåga, även om de till skillnad

från världens barn har syndernas förlåtelse.

Gud håller på att knåda och dreja den lerbit som kallas människan! Han bygger inte vidare på det mänskligt avfallna och skadade. Han skapar helt nytt, han föder på nytt genom dopet och tron. Men trots att trons människa är en ny skapelse i Kristus, och är iklädd Kristi kläder och räknas hel och ren av sin Fader i himmelen, finns det där brutna kvar på ett sätt. Hon är på en gång en syndare och en rättfärdig. Det kan ju vara otrevligt när man ville vara bättre. Men samtidigt är det tryggt att allt beror på Gud. Genom sitt främmande verk, och genom det som skaver håller han människan på behörigt avstånd från högmod, pösighet, egenrättfärdighet och annat sådant. Skulle hon få pösa, skulle hon komma bort från Jesus, och det skulle på sikt leda till evig olycka. Här ser man att Herren Gud knådar även den som har blivit en ny skapelse. Den nya människan skall växa till och den gamla syndamänniskan bekämpas och dödas. När man har sitt fäste i Jesus och hans främmande rättfärdighet är det hälsosamt att se sig som syndare, som ingenting själv kan i det andliga. Då kan man för övrigt använda alla sina egna krafter för att hjälpa nästan och stå i Guds tjänst. När du undrar vilka gärningar Gud gillar att du gör mot din nästa, tänk på vad han befäller i sina bud. I tjänst för nästan duger krafterna, fastän de inte alls duger att göra en salig.

Man behöver göra upp med synden, samtidigt som man behöver ge upp och förstå att man ingenting kan göra själv. Det kan se ut som om människan och Gud samverkar när han knådar och drejar, men det är inte så på riktigt. Det är Guds Ande som verkar allt, och han verkar genom sitt Ord. Samme Ande visar dig allt mer av din uppståndne Frälsare. Endast hans blod gör dig frimodig. Lovad vare Fadern, Sonen och den helige Ande! Amen.

Anders Eliasson

Man – kvinna – familj Ansvar eller egoism?

Einar Lundberg

Häftad, 63 sidor. 30 kr.

Porto och emballage tillkommer.

TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Joh 10:1-10

Överherden

Jesus använder en helt vanlig bild från dåtidens fårskötsel och säger att den som inte går in i fårfällan genom dörren utan tar sig in på något annat ställe, är en tjuv och rövare. Detta säger Jesus till fariséerna, som skulle vara Israels herdar. Jesus konfronterar dem och uppenbarar deras synd, för då kan de se den, bekänna och omvända sig. Så gör Den Gode Herden med oss alla. Han visar oss hur vi har syndat; att vi inte har följt honom utan har flytt bort från honom och följt falska herdar och våra onda begär. Även om detta kan kännas förfärligt för oss, så är det välsignat. För Jesus fortsätter sedan och förklarar att han har givit sitt liv för att ta bort våra synder. Därför kan vi friköpa från syndens dom följa honom med glädje.

Falska herdar kan använda kritik och påpekandet av synd för att undertrycka fåren, göra dem modlösa och bundna till sig. Jesus säger att sådana smyger in i fårfällan därför att de vill stjåla, slakta och döda fåren. Men Gud säger om sådana: *Ve er, ni Israels herdar, som har sört endast för er själva! Var det då inte för hjorden som herdarna borde sörja? I stället åt ni upp det feta, med ullen klädde ni er, det gödda slaktade ni, men om hjorden vårdade ni er inte. De svaga stärkte ni inte, det sjuka helade ni inte, det sårade förband ni inte, det fördrivna förde ni inte tillbaka, det förlorade uppsökte ni inte, utan med förtryck och hårdhet för ni fram mot dem* (Hes 34:2-4). Problemet för dessa falska herdar är att det är Herrens egen hjord. Fåren tillhör aldrig underherdarna, utan de tillhör Herren. Han har köpt dem med sitt blod och skall kräva räkenskap av alla falska herdar.

Många falska herdar använder list och ett falskt evangelium för att smyga sig in bland fåren, men Jesus sätter idag våldet i fokus, som binder fåren genom hot och fruktan. Den blindföddes föräldrarna vågade t.ex. inte svara fariséerna på vem som hade öppnat sonens ögon. Johannes förklarar: *De var rädda för judarna. För redan då hade judarna kommit överens om att den som bekände Jesus som Messias skulle*

uteslutas ur synagogan (Joh 9:22). Långt efter Hesekiels tid agerar alltså Israels herdar på samma sätt. De använder folket för att behålla egna positioner och rikedomar, eftersom de älskar pengar. Och de hindrar även Herdarnas Herde själv att göra vad de hade försummat. För Jesus vårdade hjorden. Matteus säger med Jesaja: *Ett brutet strå skall han inte krossa, och en rykande veke skall han inte släcka, förrän han har fört rätten till seger* (Matt 12:20). Nej, Jesus förbinder det sårade och stärker det svaga. Jesus för tillbaka det fördrivna och förlorade, *ty Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det som var förlorat* (Luk 19:10). Kort sagt, Jesus gör som människa vad Hesekiel säger att Gud själv skall komma och göra. För Jesus är inte som de som i sin blindhet leder andra blinda i diket. Nej, Jesus ger sitt liv för fåren, för att segra mot alla deras fiender. Jesus är alltså Herdarnas Herde, i motsättning till alla falska herdar.

Underherdarna

De som i dagens liknelse är fårens herdar – och alltså underherdar – går in till fåren genom Jesus, dörren. Dessa är insatta av Jesus själv som underherdar över hans hjord. Mose och Josua var sådana herdar, likaså Petrus, Timoteus och de som han insatte i varje stad. Genom kyrkans historia finns många exempel, både på falska och goda underherdar. Kännetecknet på de goda herdarna är, att de till skillnad från de falska går in i sitt herdaskap genom Jesus. Då verkar Jesus genom dem, så att de bär Jesu egen röst till alla som de har fått ansvar att tjäna.

Men dörrvaktaren måste först öppna dörren för dessa underherdar. De måste alltså erkännas som just fårens herde. Vi kan här tänka på dörrvaktarna som de i Kristi kyrka som har fått kallet att pröva herdekallet. Bara de som erkänns, får gå in till fåren för att vara deras herde. I detta ligger en försäkran och trygghet. En sann underherde har fått sin kallelse utifrån. Han är inte självutnämnd genom att upphöja sig själv och sitt eget namn. Därför blir inte en underherdes ord om sig själv stora, för han vet att han inte av sig själv kan sköta fåren. De falska herdarna å andra sidan, talar gärna stort om sig själv och skryter om sina stora uppenbarelser, sin egen stora kraft och förträfflighet. Men detta

visar att de är falska. För genom deras röst blir inte Kristus, utan de själva, stora. Och detta måste de fortsätta med, för de har inte Kristi ledning och skydd i sitt arbete, så som underherdarna. Fly därför från alla falska herdar som talar av sitt eget och inte vad de hör av Herren.

Att dörrvaktaren öppnar för en underherde innebär att Överherdens röst har funnits hos dem. Därför lyssnar också fåren till dem och följer dem. För fåren hör i sina små, skröpliga och svaga bröder rösten av deras själs Herde. Detta blir tydligt när någon vigs eller installeras som pastor för en församling. Då skall församlingen uttryckligen bekräfta att de hör Herdens röst i denna underherde. Till att hjälpa fåren därtill har man provpredikningar. Detta stora ansvar ligger alltså på församlingens får. Stämmer inte förkunnelsen med Överherdens röst, förbjuds fåren att lyda och följa. Men detta förutsätter urskilningsförmåga, som uppövas genom Bibelläsning. För Herdens röst finns enbart i Bibeln och förkunnelse som stämmer med Bibeln.

Många falska röster hörs på olika håll och kanter, även i predikstolar. Men har man uppövat sig i att lyssna efter Överherdens röst, blir man inte bedragen. Jesus bekräftar på det starkaste att det aldrig kommer att ske. Stora flockar kan följa sådana falska herdar, men aldrig fåren. Detta är trösterikt. För idag tänker många: "Jag tror si och du så, men ingen kan veta vem som har rätt". Tvärtemot sådana tankar förklarar Jesus tydligt att hans får verkligen känner hans röst så väl att de flyr från falska röster. Så har det alltid varit. Alla falska profeter som kom före Jesus, de var tjuvar och rövare. Men fåren lyssnade inte till dem! För de hörde inte sin Gode Herdes röst, han som ger sitt eget liv för fåren.

Det avgörande för underherdarna är alltså att Den Gode Herdes röst får ljuda genom dem. Som Jesus säger att de skall gå in och ut och finna bete för fåren. Detta gjorde Jesus själv, som Petrus säger: *hela den tid Herren Jesus gick in och ut ibland dem* (Apg 1:21). Underherdarna skall som Jesus föra fåren in i Skrifterna genom att förkunna Honom som ger sig själv i fårens ställe; som tar synden, döden och helvetet från dem och ger dem förlåtelse, livet och himmelen som gåva. Underherdarna skall ge till de fattiga i

anden, trösta de sörjande och mätta alla som hungrar och törstar efter rättfärdighet med livets bröd och dryck ur den andliga Klippan, Kristus. För allt detta gör Herren själv genom sina underherdar.

Fåren

Fårens kännetecken är att de följer sin Gode Herde och flyr från tjuven. De är hjälplösa, men det gör inget eftersom deras Herde alltid vakar över dem. Han är själv den Allsmäktige som har lovat att vara med de sina alla dagar. Han låter dem vila på gröna ängar och dricka vatten i trygghet och ro. Därför är de trygga även om fienden kommer som ett rytande lejon. Detta gäller både fåren och underherdarna i deras kall. Och det gäller även i deras andliga hjälplöshet. Människans syndafördärv visas tydligt genom att fåren är beroende av Herdens röst. Ingen kan av sig själv hitta den smala stig som leder till himlen. Även här är vi hjälplösa, men även här kommer vår Gode Herde till undsättning och leder oss in och ut. Han är vårt allt, när vi är inget. Då är det tryggt. Då går det gott.

Tar du bort Herden och lämnar fåren ensamma, så är bilden av ett hjälplöst får fruktansvärd. Men som en del av Herdens hjord, är det en härlig, trösterik bild, som ger fåren frid från alla som bara vill stjäla, slakta och döda. Denna trygghet har alla om vilka Jesus säger: *Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig. Jag ger dem evigt liv, och de skall aldrig någonsin gå förlorade, och ingen skall rycka dem ur min hand* (Joh 10:27-28). Detta löfte ger han också personligt när han kallar varje enskilt får vid namn: *Frukta inte, säger Herren ty jag har befriat dig, jag har kallat dig vid ditt namn, du är min* (Jes 43:1). Detta gjorde han i dopet, detta gör han i predikan, och detta bevaras du i genom att lyssna till hans röst och följa den. Då är du trygg och skall ha liv och det i överflöd, för evig tid. Amen.

Sveinung Eriksen

Rune Söderlund

Döden Domen Evigheten

– *En bok om de yttersta tingen*

Häftad, 64 sid. 40 kr

Porto och emballage tillkommer.

Kontaktuppgifter på sidan 2.

FJÄRDE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Joh 14:1-12

Vi har här ingen varaktig stad utan söker efter den tillkommande staden.

I dessa apostelns ord i Hebr 13:14 borde vi alla kunna instämma och göra därefter. För det gäller ju om oss alla, det han säger: "Vi har här ingen varaktig stad", så att vi skulle få stanna här. Men får vi inte stanna här i vårt land och vårt hem på jorden, så finns det enligt Guds Ord och löfte ett annat och bättre fädernesland och hem att få komma till: Fadershuset med de många boningarna i himmelen. Frågan är då:

KAN DU HOPPAS ATT TILL SIST FÅ ETT RUM I FADERSHUSET MED DE MÅNGA BONINGARNA?

I. Det kan du inte utan vidare.

"Hemlängtan" stod det förr som samlande överskrift över bibeltexterna denna söndag, fjärde i påsktiden eller tredje efter påsk. Och hemlängtan ville väl Jesus väcka i sina lärjungars hjärtan, då han talade till dem de ord vi hör som denna söndags evangelium, längtan till det, som kunde bli och borde vara allas vårt rätta hem: Fadershuset med de många boningarna i himmelen. Att det finns ett sådant Fadershus i himmelen för oss att få komma till, när vi inte får vara kvar här längre, det är då inte bara en fromma människors förhoppning, en vacker dröm att söka tröst i inför det oundvikliga uppbrottet från livet här i världen. Nej, Jesus talar tydligt och klart om det som en salig verklighet. Och även om många människor inte annars frågar stort efter Gud eller Jesus eller bibelns ord under sitt liv här i världen, nog är det ändå det de flesta hoppas på, att de till sist skall bli mottagna där och finna rum för sig där, i det Jesus beskriver som Fadershuset med de många boningarna. Men när Jesus säger, att i hans Faders hus finns många boningar, så betyder inte det, att det är dit alla då kommer till sist, så att alla människors väg då är en hemväg till Fadershuset i himmelen. Nej, av sig själv vet inte människan något om vägen till Fadershuset i himmelen, även om hon kan känna längtan dit, och vandrar hel-

ler inte den vägen. Det framgår av Tomas' ord till Jesus, när Jesus talat med lärjungarna om Fadershuset och sade: "Och vägen som leder dit jag går, den känner ni" och Tomas då sade: "Herre, vi vet icke vart du går, hur kan vi då känna vägen?" Därför är det heller inte utan vidare sagt, att du kan hoppas få ett rum i Fadershuset med de många boningarna, och inte bara för det, att Jesus sagt att där finns många rum. Men kan du då alls hoppas det?

II. Det kan du hoppas, därför att Jesus har gått bort och berett rum där.

Nog var det Guds tanke och mening, att Fadershuset med de många boningarna i himmelen skulle bli allas vårt saliga och eviga hem till sist, att alla Guds skapade människor skulle samlas där efter slutad jordevandring. Och nog fanns där rum nog för att det också skulle kunna bli så; det framgår av Jesu ord, när han säger: "I min Faders hus är många boningar." Men det hände något, som för all evighet ohjälpligt skulle ha stängt Fadershuset med dess många boningar för oss människor. Guds skapade människor avföll från Gud i synd och olydnad mot honom. Och då heter det, att "Gud drev ut mannen och satte öster om Edens lustgård keruberna jämte det ljungande svärdets lågor för att bevaka vägen till livets träd". Därmed var också Fadershuset i himmelen med dess många boningar tillstängt och oåtkomligt för människorna. För ditin kan "intet orent någonsin komma och ingen som gör vad styggeligt är och lögn". Och så skulle det ha förblivit, om inte Jesus, Guds Son, hade kommit i världen och gjort för oss det han gjorde. Jesus kom för att på nytt för oss människor öppna

Timo Laato:

Följ mig!

*Pastoral perspektiv
i bergspredikan*

Häftad, 230 sidor (2011). 160 kr

Varför kommer väckelsen (inte)?

Häftad, 54 sidor (2017). 50 kr

Porto och emballage tillkommer.

Kontaktuppgifter på sidan 2

det tillstängda Fadershuset. Det var det han stod i begrepp att göra, när han talade de ord vi nyss hörde i dagens evangelium. Jesus skulle gå bort, skulle dö och lämna denna världen och gå till Fadern, till Fadershuset, där han av evighet hörde hemma. Men genom att göra detta skulle Jesus på nytt öppna det tillstängda Fadershuset för oss, öppna vägen för oss ditin och bereda rum för oss där, så att vi skulle få komma dit, därigenom att han skulle dö för vår synd och olydnad och bli lydig intill döden på korset och så taga bort det, som stängt Fadershuset i himmelen för oss: vår synd och skuld till Gud. Och Jesus har nu också genom sin bortgång öppnat vägen till Guds Fadershus i himmelen och berett rum för alla där, alla för vilka han lidit och dött, så att Fadershuset i himmelen inte längre skall vara tillstängt för någon enda människa utan var och en kunna få ett rum där till sist. Så är det först och främst därför du kan hoppas få ett rum i Guds Fadershus i himmelen till sist, att Jesus har gått bort och berett rum för oss alla där, också för dig. Men kan du då hoppas att det skall bli så för dig då?

III. Det kan du bara hoppas, om Jesus för dig får vara vägen, sanningen och livet.

Jesus har alltså gått bort och berett rum i Fadershuset i himmelen för oss alla genom att dö för våra synder. Hans himmelsfärd är och skall vara vittnesbördet för oss om det. Men det säger inte, att alla då också kommer dit till sist, till Fadershuset i himmelen, även om det nu är öppet för alla, och där är berett rum för oss alla av Jesus. Nej, vad som också vill till, om man skall få det och kunna hoppas det, det gjorde Jesus lärjungarna uppmärksamma på, då han efter det att han sagt att han skulle gå bort för att bereda rum i Fadershuset för dem sade: "Och vägen som leder dit jag går, den vet ni." Skall man då till sist komma hem till Fadershuset i himmelen, och hoppas få ett rum där, så måste man då också veta vad det är, som är vägen dit, hemvägen, och vandra den vägen. Och den vägen behöver nu ingen leta efter eller vara osäker om vilken den är. Jesus sade: "Jag är vägen och sanningen och livet, ingen kommer till Fadern utom genom mig." Och vad betyder då det? Jo, det betyder att det är Jesus själv,

som är och måste få vara vägen för oss människor till Guds Fadershus i himmelen, han och ingenting annat. Och vad betyder det då att gå den vägen? Det betyder att inte hålla sig till och förlita sig på något annat, när det gäller att få komma till Fadershuset i himmelen och få ett rum där, än Jesus, det Jesus gjort, att Jesus har lidit och dött för ens synder, inte tro, att man skall komma till Fadershuset genom sina goda gärningar, genom sin hjälpsamhet mot andra eller genom att man varit en rättskaffens människa eller ens genom sin fromhet, utan bara genom Jesus och för Jesu skull. Men så kan Jesus bli och vara vägen för mig först om han också får vara sanningen, om jag håller mig till hans Ord för att få höra och lära sanningen av honom och om honom, för att få rätt lära känna och kunna tro på honom. Och skall Jesus för mig få bli och vara vägen till Guds Fadershus i himmelen, så måste han också för mig få bli livet, då måste mitt liv här i världen bli och vara ett liv med Jesus, i tro på honom och hans Ord, i tro på att han leder mig till livet i Guds Fadershus i himmelen, han som sagt: "Jag vill, att där jag är, där skall ni också vara." Men om du vet och tror det, kan du då också hoppas att få ett rum i Guds Fadershus i himmelen till sist?

IV. Det kan du hoppas, så sant Jesus är vägen, sanningen och livet, som behövs för det.

Det är alltså Jesus själv, som är vägen till Guds Fadershus i himmelen för oss människor. Och den vägen behöver vi då alla låta oss visas på, lära känna och lära oss vandra genom att hålla oss till Jesu Ord, så att vårt liv här blir ett liv med Jesus, i tro på honom, i förlitande på vad han sagt och gjort. Men gör vi det, då är vi också på hemväg till Guds Fadershus i himmelen, men också endast då. Och då kan och får vi också hoppas, att vi skall få komma dit och få ett rum där, i Fadershusets många boningar, när vi måste lämna denna världen. Då behöver vi inte vara oroliga för, om vi hunnit tillräckligt långt på trons väg eller om vi förstått och tillägnat oss tillräckligt mycket av Jesu Ord eller kommit tillräckligt långt i vårt liv med Jesus, för att våga hoppas det. Nej, Jesus vill befria oss från alla sådana oroliga

tankar, när han säger: "Era hjärtan vare icke oroliga. Tron på Gud, tron ock på mig." Att Jesus är vägen, sanningen och livet, det betyder att den som håller sig till honom, i honom har allt som behövs för att han också skall komma till Guds Fadershus i himmelen, och att han inte behöver göra något annat för det än att i tro hålla sig till Jesus. Ja, ser man bara till, att man befinner sig på hemvägen till Guds Fadershus, den väg som är Jesus själv, då kommer också Jesus och hämtar en dit till sist, till det rum han där berett och så får man för alltid vara hemma hos Herren.

Och så kunde det då också bli för dig till sist. För också åt dig har Jesus gått bort och berett rum i Fadershuset med de många boningarna. Men skall du då också komma dit till sist, till rummet som väntar för din räkning där, då behöver du också taga reda på vad som är och skall vara vägen för dig dit och vandra den vägen.

Lita då på att Jesus är vägen för dig till Guds Fadershus i himmelen, hör och läs hans sanningsord för att få hjälp att lita och tro på honom, och se till att ditt liv får bli och vara ett liv med Jesus här.

Då är du på hemväg. Och då kan du hoppas att få komma hem till sist, till Fadershuset i himmelen, så sant Jesus har sagt: "Jag skall komma igen och taga er till mig, ty jag vill, att där jag är, där skall ni också vara." Amen.

Hans G Halmerius

Evangelieboken

EB 1983

Svenska folkbibeln 2015
Psaltarpsalmer; evangelie-
böner; Bugenhagens evange-
lieharmoni; Martin Luthers
Lilla katekes, m.m.

Priser:

Enstaka ex. 100 kr/bok
Från 10 ex. 60 kr/bok

*lutherstiftelsen.goteborg
@gmail.com*

Porto och emballage tillkommer.

Kyrka och samhälle

Mot en ny världsordning

Donald Trumps första månader som amerikansk president har utlöst ett jättelikt jordskred i världspolitiken, som fortfarande är i full rullning. Gamla bekanta ordningar, som många nästan trodde var eviga, sveps bort, och över hela världen spanar man efter konturerna av en ny världsordning, som ännu är svår att skönja.

Den gamla världsordningen

Världsordning är också ett ”storord”, som på senare tid har börjat användas mycket flitigt. Den nuvarande världsordningen, eller åtminstone säkerhetsordningen i Europa, skapades i efterdyningarna av andra världskriget. Grunden för säkerhetsordningen i vår del av världen är *den transatlantiska länken* – också det ett begrepp, som vi fått vänja oss vid att höra allt oftare. ”Den transatlantiska länken” betecknar samarbetet mellan Europa och USA – ett ojämnt samarbete, där USA i stor grad varit den givande parten, som militärt garanterat Europas säkerhet, medan Europa varit den mottagande parten. Också denna relation grundades i förhållandena efter andra världskriget, då Europa låg svagt och förömt medan USA stod urstarkt, militärt och ekonomiskt. Den transatlantiska länken har faktiskt sitt ursprung i relationen mellan två män på 1940-talet: Storbritanniens premiärminister *Winston Churchill* och USA:s president *Franklin D. Roosevelt*. Den allians dessa statsmän byggde upp för att besegra Hitlers Tyskland bestod också efter att kriget tog slut, och utvidgades med ett antal västeuropeiska länder. Churchills och Roosevelts krigstida allians blev stommen i försvarsalliansen NATO.

Det som skedde i samband med Berlinmurens och Sovjetunionens fall var egentligen att den säkerhetsordning, som gällt i Västeuropa under efterkrigstiden, utsträcktes till att omfatta hela Europa, eller egentligen hela världen. I början av 1990-talet hoppades många på en begynnande era av fred i världen, en fred garanterad av den enda

kvarvarande supermakten USA. Man talade till och med om en *pax americana*, en nutida motsvarighet till den romerska freden under antiken. USA stod onekligen på höjden av sin makt i början av 1990-talet. Redan Balkankrigen på 1990-talet började dock så tvivel om att ”den tusenåra fredens rike” (som Tennyson en gång skaldade om) nu hade anlänt. 2000-talet har varit en utförsbacke för USA, vars stjärna har varit dalande. USA:s misslyckanden först i Irak och sedan i Afghanistan har banat väg för en mer multipolär värld, där flera stormakter konkurrerar om inflytandet. USA är inte längre ”den enda supermakten” sedan Kina har tagit upp konkurrensen om förstaplatsen i världen. Genom NATO har dock säkerhetsordningen som etablerades efter andra världskriget levt kvar ända in på 2020-talet, om än med ett försvagat USA som dess garant. Churchills och Roosevelts allians har stått emot tidens tand anmärkningsvärt väl.

Trump och Europa

I dessa dagar ser vi dock världshistoria skrivas inför våra ögon, när den världsordning som gällt så länge de flesta av oss kan minnas, nu vittrar sönder. Sedan Trump-administrationen tillträdde har en livlig debatt dragit igång i Europa om huruvida vi längre kan räkna med en transatlantisk länk. Donald Trump har ställt långtgående territoriella krav på NATO-landet Danmark(!), och framför allt har USA under Trump närmast sig Ryssland samtidigt som relationen till EU blivit ytterst frostig med handelskrig och ömsesidig misstro. Två händelser tidigare i år har redan blivit ikoniska: först den amerikanske vicepresidenten *J. D. Vance* tal vid säkerhetskonferensen i München, där han läxade upp de europeiska ledarna, och sedan den ukrainske presidenten Zelenskys besök i Washington, som urartade i ett storbråk i Vita huset mellan gästen och hans amerikanska värdar.

EU-länderna och Storbritannien är splittrade i sin syn på Trumps

USA. Den brittiske premiärministern *Keir Starmer*, som tillhör Labourpartiet och ideologiskt står långt ifrån republikanerna, försöker så gott han kan lappa ihop relationen mellan Europa och Amerika, men visar upp en allt olyckligare min framför TV-kamerorna. Starmer fullföljer egentligen bara den linje som de brittiska premiärministrarna ända sedan Churchill hållit – att vårda relationen med USA. Finlands president *Alexander Stubb* försöker i sin tur lägga locket på alla diskussioner om huruvida den transatlantiska länken är bruten eller inte. Det är heller inte så märkligt. Finland lever med sin långa landgräns i skuggan av Ryssland, och det är orealistiskt att tänka sig att någon av de europeiska stormakterna skulle kunna erbjuda Finland ett likvärdigt skydd som USA (kanske!) ger. Stubbs försök att tysta ner debatten om den transatlantiska länkens existens verkar dock vara tämligen fåfängt. Bland allmänheten i Finland växer motviljan mot USA, och i Sverige har opinionsundersökningar under våren visat att svenskarna blir allt mer tvivlande till att USA verkligen skulle hjälpa Sverige i fall av krig, såsom NATO:s artikel fem (egentligen) stadgar.

Från EU:s största och viktigaste land Tyskland är däremot tongångarna mot USA betydligt hårdare. Den avgående socialdemokratiska förbundskanslern *Olaf Scholz* har sagt att Europa nu måste vara berett på att avvärja hot *både* från öster och väster, detta med tanke på Trumps territoriella krav på Danmark. Den tillträdande förbundskanslern, kristdemokraten *Friedrich Merz*, har också deklarerat att Europa militärt nu måste stå på egna ben, och den tyska förbundsdagen har redan hunnit besluta om historiska satsningar på militär upprustning. Tongångarna gentemot USA är med andra ord betydligt hårdare och mindre förmedlande från Berlins håll än från huvudstäder som Helsingfors och London. Tiden får nog utvisa om den transatlantiska länken nu är bruten eller inte. Man kan notera att de länder, som leds av högnationalistiska regeringar, såsom Italien och Ungern, har en fortsatt god relation till USA. Den amerikanska administrationen har också, genom *J. D. Vance* och *Elon Musk*, odlat kontakter med

Tysklands allt starkare högernationalistiska parti, *Alternative für Deutschland*. Vid säkerhetskonferensen i München hade vicepresident Vance ett möte med ledaren för AfD, *Alice Weidel*, men talande nog inte med den tyske förbundskanslern. Elon Musk väckte i sin tur stor uppmärksamhet när han via videolänk höll ett tal på AfD:s partimöte.

Motiven bakom Trumps utrikespolitik

Debatten kring Donald Trumps presidentskap har gått på högvarv i Europa de sista månaderna. Det går knappt en dag utan att man får höra och se Trump. Européerna söker svar på frågan om motiven bakom Trumps utrikespolitik. Somliga vill förklara Trumps politik med rent personliga motiv. I Sverige har även etablerade statsvetare, såsom professorn i nordamerikastudier *Erik Åsard*, spekulerat i att Ryssland skulle ha någon slags "hållhake" på Donald Trump, som gör att de kan utöva påtryckningar på honom. Än så länge har man inte kunnat lägga fram några bevis för dessa påståenden. Mot denna idé talar också att ett antal skandaler har briserat omkring Donald Trump, utan att dessa har skadat hans förtroende på något avgörande sätt, varken inom det republikanska partiet eller bland de republikanska väljarna. Många vill också förklara Trumps handlande med hans personlighet. Exempelvis har den förre stats- och utrikesministern *Carl Bildt* avfärdat Trump som en "excentriker". När man försöker förklara den nya amerikanska utrikespolitiken enbart utifrån Donald Trumps personlighet förenklar man dock komplexa skeenden. Den växande klyftan mellan USA och Europa beror naturligtvis inte bara på en person. Exempelvis har opinionsundersökningar visat att en majoritet bland de republikanska väljarna vill minska stödet till Ukraina. Bakom Trump står också en rörelse. Under sin första mandatperiod framstod Trump som mer ensam på toppen. Den här gången bildar Trump, Vance och till en början även Musk ett slags triumvirat, som representerar USA i världspolitiken.

Vad kan då den amerikanska administrationen tänkas vinna på att närma sig Ryssland? Från en östeuropeisk horisont, exempelvis från Finlands, de baltiska staternas och Polens perspektiv, är Ryssland det

allt överskuggande militära hotet. I dessa länder ter sig USA:s närmande till Ryssland, som fullkomligt obegripligt. Från Washingtons horisont ser dock världen anorlunda ut. Den stora utmaningen mot USA:s ställning i världen kommer inte alls från Ryssland, som inte har någon möjlighet att mäta sig med USA ekonomiskt eller militärt. Det stora hotet mot USA kommer från Kina. Sedan kriget i Ukraina inleddes har banden mellan Ryssland och Kina blivit allt starkare. Dessa båda länder kontrollerar tillsammans en stor del av jordens landyta, från Sydkinesiska havet till Pasviksälven, med alla dess resurser. Kina och Ryssland samarbetar numera också inom ramen för de fem *BRICS-länderna*, där även Indien, Sydafrika och Brasilien ingår. Ett allt närmare och tätare samarbete mellan BRICS-länderna hade varit en svår utmaning att hantera för USA. USA:s närmande till Ryssland efter Donald Trumps tillträde kan ses som ett sätt att bryta upp den kinesisk-ryska alliansen och torpedera BRICS-samarbetet. Geopolitiskt är USA:s närmande till Ryssland rent av logiskt. ("Geopolitik" är också en term som på senare år damms av och fått en renässans.) Geopolitiskt har USA knappast någonting att förlora på att återuppta relationerna och samarbetet med Ryssland. Det skapar irritation i Europa, men Donald Trump vet att han kan reta européerna hur mycket han vill, Europa kommer hur som helst aldrig att ställa sig på det kommunistiska Kinas sida.

Om syftet med den amerikanska administrationens närmande till Ryssland är att isolera Kina, är Trumps Rysslands-politik inte resultatet av personliga nycker och infall, utan resultatet av en noga avvägd geopolitisk kalkyl. Det vore heller ingenting unikt i USA:s nutidshistoria. Under kalla kriget, när USA:s huvudmotståndare var Ryssland (på den tiden i Sovjetunionens skepnad), valde president *Richard Nixon* att närma sig Kina, trots att Kina ideologiskt var en motpol till USA, minst lika mycket som Sovjetunionen var. Kanske följer president Trump helt enkelt exemplet från sin republikanske företrädare på presidentposten och "gör en omvänd Nixon" genom att inleda ett samarbete med Ryssland för att försvaga Kina?

Allt är dock inte geopolitik. USA:s dominerande ställning i världen efter 1945 bestod inte bara i landets ekonomiska och militära styrka, utan också i den amerikanska kulturens dominans i västvärlden. Vi ser nu hur hundratals miljoner liberala européer, som tidigare sett upp till USA och beundrat landet, nu i stället börjar betrakta USA med avsky. Relationen mellan den gamla och nya världen kan ha nått en historisk brytpunkt.

Vad skall då Europa göra, när det står ensamt utan USA? Det svar som hittills presenterats är att Europa måste ena sig. Det har man dock försökt göra sedan 1950-talet, och det har gått så där. Europa är fortsatt oenigt och halkar ekonomiskt efter USA och Kina. Så vad skall européerna hoppas på när USA sviker och den egna styrkan inte räcker?

* * *

När den världsordning som rått ända sedan andra världskrigets slut verkar rämna uttrycker politiker och allmänhet i Europa både oro, rädsla och ilska. Både i historiens och Bibelns ljus borde vi dock inte förvånas över det vi ser och upplever i dessa dagar. Både historien och Bibeln lär att ingen mänsklig världsordning består för evigt. Inte heller består något världsrike för alltid. *Profeten Daniel* fick i en syn se hur fyra världsriken i antiken, bland dessa det romerska imperiet, skulle komma och gå. De fyra rikena symboliserades i Daniels syn av en staty, som sedan krossades av en sten som träffade statyn (Dan 2). Stenen symboliserar Guds rike, som kom i världen i och med Messias ankomst. Daniel profeterade om Guds rike: "*Men i de kungarnas dagar skall himmelens Gud upprätta ett rike, som aldrig i evighet skall förstöras och vars makt inte skall överlämnas till något annat folk. Det skall krossa och göra slut på alla dessa andra riken, men själv skall det bestå för evigt.*" (Dan 2:44) Daniels vittnesbörd visar oss var vi kan hitta en trygg fristad. Den som har sitt medborgarskap i Guds rike har en del i det enda eviga och oförstörbara riket, som någonsin funnits eller kommer att finnas. Den människan går en god och trygg framtid till mötes.

Anders Alapää

”Den osynliga församlingens huspredikant” – till Anders Nohrborgs 300-årsminne

Och genom tron talar han, fastän han är död. (Hebr 11:4)

Dessa ord om Abel ur Hebreerbrevet kunde också sammanfattas Anders Nohrborgs (1725-1767) liv och gärning. När han avled i prästgården i *Folkärna*, en obemärkt liten kyrkby i närheten av Avesta i södra Dalarna, var det knappast många som kunde ana att det var en av de mest inflytelserika predikanterna i den svenska kyrkans historia som gick ur tiden. Nohrborgs storhetstid som lärare kom märkligt nog först efter hans död.

Den fallna människans salighetsordning

Anders Nohrborg avled endast 42 år gammal efter flera års sjukdom. Under sin sista tid i livet ägnade han sig i mån av kraft åt att förbereda utgivningen av en predikosamling eller postilla. I sitt testamente gav han noggranna instruktioner om utgivningen av postillan med anvisningar om vilka predikningar som skulle tas med. Det blev hans bror *Daniel Nohrborg*, kyrkoherde i Irsta nära Västerås, som fick ombesörja utgivningen. Postillan kom ut fyra år efter Anders Nohrborgs död, 1771. Till skillnad från andra postillor är predikningarna inte ordnade efter kyrkoåret, utan efter nådens ordning, vilket även kommer till uttryck i dess titel, *Den fallna människans salighetsordning*. Nohrborgs postilla fick en enastående spridning och ett stort genomslag som varade över ovanligt lång tid. Vid mitten av 1800-talet förlänade *Peter Wieselgren* honom hederstiteln ”den osynliga församlingens huspredikant”. Wieselgren beskriver vilken betydelse Nohrborgs postilla fick: ”Nohrborg har i snart ett århundrade varit den osynliga församlingens huspredikant i Sverige, och han torde komma att fortsätta med detta ärofulla prästämbete, så länge sann kristendom ännu finns ibland oss.” Mycket riktigt har Nohrborgs inflytande varit påtagligt ännu på 1900-talet. Detta beskrivs så sent som 2001 av Gunnar Juelsson:

”Åtskilliga präster har genom Nohrborgs postilla påverkats i biblisk bekännelsetrogen riktning. Bland ’gammalläsarna’ i Småland och Blekinge har postillan varit mycket uppskattad och något av en auktoritet i andliga ting. Den gedigna kunskap i Bibeln och tros läran, som många av dessa ägde hade de erhållit bl a genom flitiga studier i denna ’lekmannadogmatik’. Under de första präståren då jag tjänstgjorde i ’gränstrakterna’ mellan Skåne, Småland och Blekinge, lärde jag känna flera sådana ’andliga fäder och mödrar.’” Juelsson beskriver hur det fanns en ”rätt balans mellan lag och evangelium” hos Nohrborg, och hur rättfärdigheten genom tron allena står i centrum i Nohrborgs postilla.

Anders Nohrborgs liv

Det märkligaste med Anders Nohrborg är kanske att han förde en så obemärkt tillvaro under sitt korta liv, och blev en storman i den svenska kyrkohistorien *först efter sin död*. I själva verket är uppgifterna om Nohrborgs levnad knapphändiga. Mycket av det vi vet om hans levnad kommer från överhovpredikanten Gabriel Roséns förord till postillan. Rosén kände Nohrborg personligen och hade samlat in uppgifter om honom från hans släktingar.

Anders Nohrborg började och slutade sitt liv i hjärtat av Bergslagen. Han föddes den 9 maj 1725 i Norberg i nordligaste Västmanland, där hans far var komminister. Även hans mor kom från en prästsläkt. Fram till tio års ålder fick han hemundervisning av fadern. Därefter fortsatte skolgången vid skolan i Köping och sedan vid Västerås trivialskola och på kungliga gymnasiet i samma stad. Vid 20 års ålder började han år 1745 studera vid Uppsala universitet. Under studietiden i Uppsala bedrev han också privatundervisning, eller ägnade sig åt ”hederliga mäns barns handledande i studier”. Efter några år kunde han disputera i närvaro av kungen.

År 1754 prästvigdes Nohrborg i Västerås domkyrka. Enligt prästvigningsmatrikeln skedde det på kallelse av domkapitlet, men något förordnande till tjänst angavs inte, vilket var ovanligt. Han fick också sin första tjänst utanför Västerås stift, i Finska nationella församlingen i Stockholm. Där tjänade han som pastorsadjunkt och höll gudstjänster på svenska. Arbetet var dock oavlönat, varför han måste fortsätta att försörja sig genom att hålla privatundervisning. Eftersom han blev framgångsrik och uppskattad som lärare fick han ändå med tiden en god inkomst från undervisningen. Han använde förtjänsten till att hjälpa andra och för att införskaffa en boksamling, som inte skall ha varit så stor men ändå ”utsökt”.

Efter elva år i Finska församlingen utnämndes han dock 1765 till extra ordinarie hovpredikant. På grund av hans vikande hälsa blev denna tjänst hans sista. Han kämpade med lungsot och måste nästan hosta efter var tredje mening när han predikade. En biskop, som fanns bland åhörarna, kommenterade

Samfundet Libris böcker

Martin Luther: Om en kristen människas frihet. Häft. 40 kr

Martin Luther: Spis och föda. Dagliga betraktelser, språkligt reviderad. Inb. **Prissänkt. 50 kr**

Martin Luther: Trösteord i livets strid. Inb. **Prissänkt 30 kr**

Anders Nohrborg: Den fallna människans salighetsordning. Inb. **90 kr /band** (3 band).

Erik Pontoppidan: Collegium Pastorale Practicum. Häft. **60 kr**

L M Engström: De yttersta tingen. Häft, **30 kr**

Adam Stenander: Arla och särila. Inb, **40 kr**

Porto och emballage tillkommer.
Kontaktuppgifter på sidan 2.

rade de återkommande hostattacker-na: ”Denne hovpredikanten har en predikant i sitt bröst, som predikar allvarsamt för honom, och han för oss”. Nohrborg blev också anlitad för enskild själavård, och fick se flera av sina konfidenter somna in med evangelisk frimodighet. Anders Nohrborg förblev ogift livet ut.

Anders Nohrborg inför döden och evigheten

Vid en eldsvåda i Stockholm försökte Nohrborg hjälpa till med att ”rädda en väns saker” och började i samband med detta att hosta blod. Efter mindre än två års tjänst som extra ordinarie hovpredikant fick han därför sommaren 1767 kungens tillstånd att resa till sina släktingar på landet för att sköta om sin hälsa. Han flyttade in hos sin syster och svåger på prästgården i Folkärna, där han både fick läkarvård och blev ompysslad som ett barn. Ingen omvårdnad hjälpte dock, utan han fortsatte att hosta blod och höll tidvis på att kvävas av andtäppa. När hans mor och syskon grät vid hans säng kunde han dock trösta dem med orden: ”Sörj inte över mig: jag får snart komma hem. Låt syndakroppen denna korta tid lida, vad han för syndens skull förtjänat har. Själén är renad i Jesu blod, och får snart komma till sin sälla frihet, då ock kroppen undslipper all sin veder-möda, och synderna, som är utplånade och förlättna, straffas inte mera på honom.” När slutet närmade sig och man frågade honom om han kände någon försmak av den kommande saligheten eller någon ”kraft och sötma” av Jesu kärlek svarade han: ”Jag håller mig vid löftet: saliga är de, som icke se, och dock tro.” En tid senare hände det ändå att han plötsligt satte sig upp i sängen gråtandes av glädje, och tackade sin Frälsare för hans oändliga kärlek.

Ett annat ord som han yttrade på sin sjuksäng kan vår tids präster ta som en hälsning och nyttig påmin-nelse: ”Glöm icke att utan återvändo predika och förkunna den stora Jesu dygd och kraft, som gör, att jag arme syndare här kan ligga och se döden för ögonen, ja, rätt nu nalkas, utan minsta fruktan och bävan, men med ett hjärta, som är fullt av för-tröstan och frimodighet.” När man bad honom att inte tala så mycket för att han inte skulle börja hosta blod igen svarade han: ”Låt mig

förkunna Jesus för er, så länge jag lever. Härefter talar jag icke mycket med er, ty min stund är kommen. Glöm ock icke att hälsa mina vän-ner i Stockholm... Skriv till dem och säg dem till uppmuntran, att jag nu dör i tron på Guds Son.”

När någon av besökarna vid hans sjuksäng berömde honom för hans stilla och fromma levnad utbrast han dock: ”Vad är detta för tal! Kom icke och förmörka Jesus för mig. Mina gärningar kastar jag bakom ryggen, men mitt ansikte är allena vänt på Jesus. Den i Kristus allena rättfärdiges gärningar skall följa honom efter, heter det, men ej gå före in i evigheten.”

Anders Nohrborg avled på sin namnsdag, den 30 november 1767. Några minuter innan han dog sade någon till honom: ”Nu kommer din Jesus och förlossar dig.” På det utbrast han i de ord som blev hans sista: ”Tyst! Föreskriv honom icke tid; låt honom komma när han vill.” Strax därpå drog han två andetag och avled ”i stillhet, såsom ett ljus, utslöcknande”.

(Citaten ovan är hämtade ur överhovpredikant Gabriel Roséns förord till postillan, och återges här på var-samt moderniserad svenska.)

Nohrborgspsalmen

Anders Nohrborgs korta liv vittnar om att det inte behöver vara den som levt längst som utträttat mest. Det beror på hur vi använder vår tid. Hans liv vittnar också om hur Gud lägger sina skatter i bräckliga lerkärl. Trots sin sjukdom kunde han dela med sig av himmelrikets skatter, som han anförtrots, oavsett om han befann sig i predikstolen, vid skrivbordet eller i sjuksängén.

Det svenska 1700-talet, som var Nohrborgs tid, kan kännas som ett väldigt avlägset och främmande landskap för 2020-talets människor. Också längden på predikningarna i hans postilla kan kännas avskräc-kande för nutida läsare, som är vana vid snabb, kort kommunikation i allmänhet och vid andligt *fast food* i synnerhet. När man läser om hans frimodiga hopp, som helt grundades på Jesus Kristus, och som han höll fast vid under sina svåra sjukdoms-stunder lockas man ändå att läsa vad han skrivit. Vi skall till sist än en gång ge ordet åt Nohrborg själv. I 1986 års svenska psalmbok finns en psalm av honom, skriven samma år som han dog:

Missionsprovinsen växer i Halland

Den första januari blev *Evangelisk Luthersk Församling Halmstad* medlem i Missionsprovinsen. Församlingen flyttade till Halmstad 2011 från Vallberga, nära den skånska gränsen, och hette tidigare *Vallberga Evangelisk Lutherska Församling*. År 2012 blev missionsbiskop *Roland Gustafsson* präst i församlingen. Församlingen har en lång historia med rötter i missionsföreningen i Våxtorp, som bildades redan 1887.

Missionsprovinsen har sedan tidi-gare en församling i Halland, *S:t Gabriels koinonia* i Oskarström, som betjänas av den nuvarande missionsbiskopen Bengt Ådahl. Missionsprovinsen har hämtat sina två senaste missionsbiskopar från Halland.

1. Den rätt på dig, o Jesu, tror, hans sällhet är osägligt stor. Vår ende medlare du är, i dig vår Fader har oss kär.
2. Den lösen, som åt Gud du gav din ångest, pina, död och grav, de komma mig till godo så, att jag kan trygg för Gud bestå.
3. Ej större nåd mig hända kan än när av dig, min löftesman, jag all min skuld så gäldad ser, att den mig ej fördömer mer.
4. För mig Guds lag du uppfyllt har, när du till döden lydig var. Du av din fullhet allt beskär, när din i tron jag vorden är.
5. Jag vinner barnskap och frid och tillgång till min Fader blid, och när från denna värld jag går, Gud rikes arv jag vänta får.
6. Men, Herre Jesu, jag är svag: o stärk mig, led mig dag från dag och hjälp att jag din stora nåd ej bruka må till överdåd.
7. Fullborda själv ditt verk i mig och drag mig närmare till dig och låt mig sist på änglars vis dig prisa få i paradiset.

(Sv Ps 556)

Anders Alapää

Hur blev den judiska påsken kristen?

Både judar och kristna firar påsk. Det är den viktigaste årliga högtiden i båda dessa religioner. Påsken förlorade inte sin betydelse efter att kristendomen fötts, men fick ett nytt innehåll. Därför finns det anledning till att titta närmare på hur den judiska påsken blev en kristen högtid.

I allmänhet tänker man sig att judarna firar påsk till minne av att folket under Moses ledning befriades från slaveriet i Egypten. Noggrant räknat är detta ändå inte den innersta kärnan i påskfirandet.

Bevarade från döden

Judarna benämner nämligen påsken med namnet *pesach*, som kommer från ordet *pasach*, som betyder "gå förbi" eller "låta vara". Detta ord syftar på den tionde plågan i Egypten, dödandet av de förstfödda. Gud uppenbarade genom Mose för farao: "Vid midnatt skall jag gå fram genom Egypten. Då skall allt förstfött i Egyptens land dö, från den förstfödde hos farao som sitter på tronen ända till den förstfödde hos slavinnan som arbetar vid handkvarnen och även allt förstfött bland boskapen." (2 Mos 11:4-5)

De israelitiska familjefäderna befallde Gud i stället att slakta lammet och bestryka dörrposterna och dörrträet med dess blod. På blodet skulle Gud identifiera sitt eget folk och inte döda dem utan gå förbi (hebr. *pasach*). Lammets blod beskyddade alltså Israels folk från Guds straff och från döden.

Minnets av denna förunderliga händelse befallde Gud att man skulle bevara på så vis att folket i fortsättningen skulle fira påsk. När barnen frågade varför man då åt lamm och firade högtid, skulle man svara: "Det är ett påskoffer åt HERREN, därför att han gick förbi Israels barns hus i Egypten när han slog egyptierna, men skonade våra hus." (2 Mos 12:27) Lammet uppfattades alltså som ett offer för folket, som ett beskydd mot döden.

En laddad högtid

Efter att man nådde det utlovade landet firade man varje år påsk i Jerusalem, där det samlades tiotus-

sentals deltagare från hela landet. Den judiska historikern Josefus berättar att "en romersk militär avdelning hade utposterats på taket till templet pelargång, ty de stod alltid beväpnade på vakt under högtiden, så att den församlade folkskaran inte skulle orsaka några oroligheter." (*Om det judiska kriget* 1:223).

Ett judiskt ordspråk om påsken lydde: "Den natten befriades de, och den natten kommer vi att befrias." Enligt många judiska källor skulle Messias komma just på påsknatten: "Messias, som kallas den förste (i t.ex. Jes 41:27), skall komma i den första månaden", det vill säga i månaden nisan, då man firade påsk. Inte att undra på att stämningen under påskhögtiden var mycket laddad, då Jesus red in i staden på en åsna, och folkskarorna ropade: "Välsignat är vår fader Davids rike som kommer" (Mark 11:10).

Befriade från slaveriet

Egypten blev för israeliterna en liknelse för "träldomshuset" eller "slavlägret" (2 Mos 13:3). Den började symbolisera människans ställning under Satan och alla destruktiva krafter. Egypten med sina rikedomar och förförelser började även stå för syndens verklighet för dem. Ytterst var Egypten även dödens land, som man befriades ifrån genom Guds underfulla fräsningsgärning, med hjälp av lammets blod.

Detta är den gemensamma grunden för den judiska och den kristna påsken. Innebörden i de båda är verkligen att få bli fri från syndens, dödens och Djävulens välde, och att ge sig av mot Det utlovade landet. Överfarten över Sävhavet genom ett under sågs också som en gemensam händelse, som Paulus tolkade som en bild av det kristna dopet. Mannaundret förknippade Paulus i sin tur med nattvarden, och vattenundret med Kristus, från vilkens sida det rann blod och vatten (1 Kor 10:1-45) Paulus stod på detta sätt i kontinuitet med den judiska traditionen och uttolkade den på ett djupsinnigt vis.

Förväntningarna uppfyllda

De judiska Messias-förväntningarna uppfylldes med precision i Jesus Kristus. Paulus säger i Kolosserbrevet att ätandet och drickandet samt firandet av högtiderna nymånaden och sabbaten (även påsken) bara är "en skugga av det som skulle komma". De är en skugga och förebild av det verkliga, som dessa högtider pekar på, nämligen på Kristi kropp. Också påskmåltiden är alltså bara en försmak av offret av Kristi kropp (Kol 2:16-17).

På detta sätt pekar det slaktade lammet tydligt på "Guds lamm, som tar bort världens synd" (Joh 1:29). Också Jesus slaktas på korsets trä och hans blod utgjuts för att vi skulle befrias från "träldomshuset", från synden, döden och Djävulen. Blodet från detta slaktade lamm stryks på oss i korstecknets form redan när vi döps till Honom. Och vi får om och om igen ta del av Hans blod vid nattvardsbordet. På detta sätt märker Gud sina egna för att inte döden skall ha någon plats i oss. Bödeln går förbi (hebr. *pesach*), när vi skyddas av Lammets blod.

Att undkomma döden

Kärnan i den kristna påsken är densamma som i den judiska: befrielsen från döden tack vare offerlammets. Frälsningsbudskapet i den kristna tron kulminerar i Frälsarens uppståndelse på påskmorgonen. Det judiska påsklammet står inte upp från de döda, men Kristus genomför sitt frälsningsverk till slut. Hans uppståndelse ger oss en försäkran om att alla ondskans makter har fått dödsstötten.

Messias kom verkligen som segrare just på påsknatten så som judarna förväntade sig. Den förste steg upp "som förstlingen av de insomnade" ... "Liksom i Adam alla dör, så skall också i Kristus alla göras levande. Men var och en i sin ordning: Kristus som förstlingen och sedan, vid hans ankomst, de som tillhör honom" (1 Kor 15:20, 22-23)

Den kristna påskmåltiden

På skärtorsdagen firade Jesus påskmåltid med sina lärjungar enligt judisk sed. Man åt lamm och bittra örter samt drack bågarna med vin. Allt följde den gamla ordningen tills de kom fram till den sista eller fjärde bågaren. Då tog Jesus också

osyrat bröd i sin hand, välsignade, bröt det och gav åt sina lärjungar och sade: "Tag och ät. Detta är min kropp." Sedan tog han den fjärde bågaren och sade "Drick alla av den. Ty detta är mitt blod, förbundsblodet, som är utgjutet för många till syndernas förlåtelse." (Matt 26:26-28)

Man kan säga att den kristna påsken började med detta. Kristus blev nu själv insatt som offerlamm, till den som förlåter synder, till segrare över döden samt till innebörden i förbundet mellan Gud och folket. Innehållet i det tidigare förbundet hade varit lagen (toran), men nu blev dess innersta kärna Kristus, Guds Son.

Trons kärna växlar

Förändringen av trons kärna kommer tydligt till uttryck när man jämför Moseböckerna med Paulusbreven. Efter att ha lämnat Egypten fick Israels folk de tio budorden av Gud och hela den s.k. Mose lag. Den var och är centrum i det andliga livet hos Israels folk. Gud sade: "Ty det bud som jag i dag ger dig ... är inte i himlen, så att du behöver säga: 'Vem vill ... stiga upp till himlen och hämta det åt oss ...?' ... Nej, ordet är dig mycket nära, i din mun och i ditt hjärta, så att du kan följa det." (5 Mos 30:11-14). Också firandet av den judiska påsken är en del av detta att följa lagen.

Paulus sätter emellertid någonting annat i lagens ställe. Han säger: "Fråga inte i ditt hjärta: Vem skall fara upp till himlen? – det vill säga för att hämta ner Kristus – eller: Vem skall fara ner i avgrunden? – det vill säga för att hämta upp Kristus från de döda. Vad säger den då? Ordet är dig nära, i din mun och i ditt hjärta, nämligen trons ord som vi predikar." (Rom 10:6-8)

Den kristna påsken är alltså inte längre att följa lagen utan att tro på Kristus, som har uppstått från de döda och övervunnit allt det som hotar och tränger oss. Vi får in honom i vårt liv, i vår mun och i vårt hjärta genom det evangeliets ord, som förkunnas för oss, och i nattvarens bröd och vin, som vi får ta del av.

Petri Hiltunen

(Författaren är pastor i det finländska Missionsstiftet. Artikeln har tidigare publicerats på finska i *Pyhäkön Lamppu*.)

"En okänd gud" – Jesus i förklädnad?

Numera kommer det upp många slags starka enhetssträvanden, särskilt i den romerska kyrkan, men även i Kyrkornas Världsråd och i Lutherska Världsförbundet. Det är då inte längre bara fråga om eumeniska utmaningar olika samfund emellan utan till och med om att jämka samman olika religioner med varandra. I synnerhet har de sentida påvarna varit flitiga på att anordna gemensamma interreligiösa bönestunder, där de tar de sig själva rollen som ledare. Deras uttalade målsättning är att skapa något slags universalreligion, som förenar alla religioner, vad nu en sådan till sist kan bestå i. Man söker då något slags bibelstöd för att motivera saken.

I dessa sammanhang hänvisar man återkommande till den kända berättelsen i Apostlagärningarna om Paulus tal på Areopagen i Aten (17:22-31). I den börjar han sitt vittnesbörd med att tala om ett altare, som var helgat åt "en okänd gud" (vers 23). Av detta drar man den slutsatsen att hedningarna liksom ovetandes har tjänat (eller tjänat) samma Gud som vi kristna. Nu måste man bara berätta vad de inte är medvetna om. I och med det kommer de att förstå sin egen plats som en del av den världsvida kyrkan. Så här kommer man undan konflikterna mellan religionerna och uppnår "ett rike av lycka och fred" på jorden. Då förverkligas den länge emotsedda och önskade drömmen om en gemensam morgondag.

Det där korta omnämmandet av "en okänd Gud" blir så en förtäckt antydning om den sanne Guden. Han representerar liksom Jesus i förklädnad. När den gudomliga maskeraden till sist äntligen är över, märker man att det ju var han som var där. På sätt och vis är alla "maskerade sångare" en och samma person. De sjunger alla en och samma psalm, i vilken han är den ende solisten.

Ibland känns det som att vad som helst kan utläggas på ett trovärdigt sätt utåt sett. Man kan hitta bevis för vad som helst om man vill det.

Och i kyrkans historia har man ju aldrig missat att underbygga någon villolära med Bibeln! Som världens mest brukade bok är den även världens mest missbrukade bok. I synnerhet nuförtiden skapar man en väldig förvirring i församlingarna med all möjlig falsk och förfalskande undervisning. Det krävs mycket för att en kristen skulle få tro med enkel förtröstan på just det som kristenheten "alltid och överallt" har trott.

Det kända stället i Apostlagärningarna om altaret som tillägnats "en okänd gud" berättar inte om någon omedveten dyrkan av den levande Guden bland hedendomens djupa virvlar. Det talas om någonting helt annat där. Särskilt den grekiska grundtexten ger starka bevis för att omvändelsen behövs och är nödvändig:

a) Uttrycket "en okänd gud" står i grekiskan utan bestämd artikel. (Finskan saknar bestämd och obestämd form, översättarens anmärkning.) Altaret hade alltså inte byggts "åt en viss, men okänd, gud". Därför syftar det inte just på den Gud som Bibeln uppenbarar.

b) I fortsättningen talas det inte ens om den okände guden genom att använda pronomenet "han", utan texten talar om dyrkan av "den". Bibelns Gud som "han" är någonting mer och annorlunda.

c) I vers 27 används den s.k. optativen när det är fråga om hur hedningarna religiöst trevar sig fram till den levande Guden och försöker finna honom. Den uttrycker att det nog skulle vara önskvärt om de verkligen skulle finna honom, men samtidigt framgår det att så ändå inte har blivit fallet. Det talas alltså inte om någon dyrkan av Bibelns Gud som skett omedvetet, utan om en förvriden religiositet. Den omständigheten, att man under första århundradet liksom annars i Nya testamentet i stort sett inte längre använde optativ, vittnar dessutom ännu starkare om att Lukas har velat betona det vansinniga i avgudadyrkan. Därför använder han en verbform som försvunnit eller är på väg att försvinna.

d) I vers 30 talas om "villfarelsens" eller "okunnighetens" tider. Om man vill vara noggrann talas det i grekiskan om "okändhetens" tider. Det uttrycket har medvetet valts för att man skall kunna koppla ihop den tidigare nämnda dyrkan av "en okänd gud" med detta och med en sådan villfarelse, som man nu måste göra bättring ifrån. I vers 30 betonas nämligen att människorna, "alla och överallt skall omvända sig". Som ett centralt argument nämns dessa "okunnighetens" eller "okändhetens" tider, då man dyrkade (eller fortfarande dyrkar) "en okänd gud".

e) Inte på något ställe i sitt tal föreställer sig Paulus att en sådan "okunskapens tid" skulle ta slut, om man bara delade mer kunskap (eller information). Han behöver uttryckligen förkunna ordet, för att man skulle tro på det och villfarelsen skulle upphöra.

Med anledning av de förra argumenten är det inte möjligt att tänka sig att hedningarna liksom "omedvetet" skulle dyrka Bibelns Gud, om och när de medvetet dyrkar en gud som är "okänd" till och med för dem själva. Det finns inget alternativ till missionsarbetet. Det kan inte heller ersättas med något välmenande världsförbättringsprogram, inte med ett i och för sig nödvändigt utplånande av nöd och brist eller med nedtrappning och lösning av upprivande konflikter. Vi kristna har fått denna uppgift: "Gå ut i hela världen. Predika evangelium. Den som tror och blir döpt skall bli frälst." Tron föds alltid ur ordets hörande (Rom 10:17) och hör därför ihop med ordets förkunnelse (Rom 10:14-15). Andra alternativ finns inte. Någon trägen dyrkan av "en okänd gud" innebär inte att man liksom böjer knä framför "Jesus i förklädnad". Evangeliet om Kristi död på korset för alla synders skull och om honom som uppstånden, som har övervunnit döden, skall predikas i hela världen. Först därefter kommer slutet, när han i enlighet med sitt löfte kommer tillbaka (Matt 24:14).

Timo Laato

(Artiklarna av Hiltunen och Laato är översatta från finskan av red.)

Betraktelser över Kristi lidande av J. J. Rambach

Johan Jakob Rambach levde mellan 1693 – 1735. Han var teologie professor i Halle och senare i Giessen, Tyskland. Men han var även predikant och själasörjare. Hans betraktelser över Jesu lidandes historia är en välkänd uppbyggelsebok, läst särskilt under gångna tider. Den är mycket omfattande med sina fyrtiofem betraktelser över Kristi lidande, jämte betraktelser över den korsfästes sju sista ord. Rambach blev endast 42 år, men hans verksamhet och författarskap blev till stor välsignelse i hans egen tid och för efterkommande.

Betraktelserna utkom i en mycket förkortad version 1935, gjord av Kyrkoherde Carl Norborg. Denne skriver i förordet, att han gjort ett självständigt utdrag från Rambachs större arbete i förhoppning om att läsaren ska känna igen författarens andrika och djupa tankar och hans egna uttryckssätt. Utdragen är gjorda i så nära trohet mot originalen som det är möjligt, men det förekommer även förkortningar av bredare framställningar.

Även Prosten L.M. Engström har skrivit ett förord till upplagan 1935. Han skriver: "Dessa passionsbetraktelser hör till de uppbyggligaste skrifter, som utkommit i vår lutherska kyrka. De äger ett underbart ljus men är tillika i hög grad klara, folkliga, heligt livfulla, gripande, andefyllda. De leder förunderligt allsidigt in i Frälsarens lidande: dess betydelse och välsignelse." "De utgör det yppersta som någonsin talats och skrivits över Frälsarens lidande."

De första nio betraktelserna handlar om **Kristi invärtes lidande** i ortagården Getsemane, alltså bönekampen, ångesten och hans samtal med de tre lärjungar som somnat. De följande nio betraktelserna handlar om Kristi utvärtes lidande i Getsemane, från det att förrädaren Judas kom dit med dem som skulle gripa honom.

I det följande ska vi hämta fram några av Rambachs uppbyggliga

tankar ur de första nio betraktelserna. Den första handlar om **platsen** för Jesu Kristi invärtes lidande. Han gick ner i Kidrons dal för att komma till Getsemane. Uppe på förklaringsberget hade han uppenbarat sin himmelska härlighet för samma tre lärjungar, Petrus, Jakob och Johannes, som blev vittnen till hans lidande i Getsemane. Men i Getsemane uppenbarade han sin ödmjukhet, när han gick ner i dalen, nära jorden för att lida följderna av de första människornas högmot när de ville frigöra sig från Gud. När han bad, föll han ned med sitt ansikte på jorden. I Edens lustgård skedde syndafallet och avfallet från Gud. Och i Getsemane ortagård fick Jesus utstå lidande för att bota syndafallets skada och öppna det himmelska paradiset för syndare.

Det står, att även Judas kände till platsen. Jesus gömde sig alltså inte på en okänd plats, för att förrädaren inte skulle finna honom. Han gick till den ortagård, där han ofta varit tillsammans med lärjungarna. Han lät sig frivilligt gripas för att utföra det som var Faderns vilja.

Jesus gick ifrån lärjungarna och bad ensam. Den gemensamma bönen har sina löften och välsignelser. Men ibland blir den enskilda bönen nyttig och nödvändig. Det är gott när många samlas till bön, men det är inte mindre angeläget att var och en går in i sin kammare för att bedja.

Jesus behövde inte lärjungarna, när han gick bort och bad. Men när det gäller hans lärjungar, ska de inte bara söka ensamheten när de ber. Då har Satan lättare för att övervinna dem. Flera svaga Guds barn kan med gemensam bön segra över den onde.

Det var enbart tre lärjungar, som blev vittnen till Jesus ångest och bönekamp. De övriga var inte mogna för det utan kunde ta anstöt av det. Det är inte ett tecken på Guds särskilda nåd, när man i sin kristendom blir skonad från korset, utan ett tecken på vår svaghet. Därför ska vi flitigt bruka de medel, där vi blir stärkta.

Enligt Mose lag krävdes tre vittnen för att styrka en sak. I 1 Petr 5:1 skriver aposteln Petrus, att han var vittne till Jesu lidande. Jakob och Johannes hade sagt, att de kunde dricka lidandeskalken som Jesus fick. De starkare leder Jesus närmare lidandet. Men han frestar inte över deras förståelse. Dessa tre skulle bli använda till större uppgifter än de andra lärjungarna. Därför fick de gå igenom större prov än dem. Abraham fick gå igenom större prov än andra, när han skulle bli en fader för många folk. Vi kan mena, att vi kan gå framåt i helgelse även utan lidanden, men Gud handlar inte på annat sätt.

Om en människa skulle se ett helt år av sina synder, vilken bedrövelse skulle inte det åstadkomma. I Getsemane fick Jesus se hela människosläktets synder framför sig, vilken bedrövelse orsakade inte detta honom.

De som har sin glädje i synden, ska se på Guds Sons ångest när han fick lida för den. Om Kristus inte gjort detta för dig, hade du orsak att aldrig vara glad. Men för hans skull har du ingen orsak att vara bedrövad.

Jesus använde tilltalet "Abba" under bönen till sin himmelska Fader. Det var samma ord, som Isak använde när han talade till sin far Abraham under vägen till Moria berg. Jesu försoningsverk skulle under smärta föda Adams förtappade barn till Guds barn. Han har skaffat det förlorade barnskapet åt oss och gett oss barnskapet Ande.

Lärjungarna somnade under Jesu bön. Sömnaktighet och tröghet i det andliga är förebud till avfall. Det fick den följden, att Petrus senare felaktigt tog sitt svärd för att befria Jesus och att han förnekade honom tre gånger. Petrus sömn rimmade dåligt med hans löfte att inte överge Jesus. Om han inte kunde vaka med Jesus en stund, hur skulle han då kunna ge sitt liv för honom. Om han inte var trogen i det som är mindre, hur skulle han då kunna vara trogen i det som är mer.

Jesus använde samma ord, när han gick bort och bad tre gånger. Det lär oss, att en anfäktad själ kan vara fattig på ord. Men en upprepad bön är helgad av Guds Son.

Det var en smärta för Jesus, när han gick igenom sådan dödskamp för människornas återlösning, när han

Fortsättning från sidan 1

Härnäs missionshus: Gtj 11 J-E Appell
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Gtj 10 (*Obs! tiden*) G Andersson
Kristianstad Gratia Dei: Gtj 11 R Johansson
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 A Karlgren
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 T Olsson; Gtj 18 A Eliasson
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 10 (*Obs! tiden*) P Gustafsson

PÅSKDAGEN

Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Hm 10 H Vestergård
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Sånggtj 11 E Ängdahl
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson
Helsingborg S:t Matteus, Bruksg. 27: Hm 15 M Lindström
Huskvarna Tegnérg. 8: Gtj 15 G Siverbo
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 H Vestergård
Kungälv Kvarng. 8: Gtj 15 S Eriksen
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Hm 11 P Toräng
Oskarström S:t Gabriels koin., Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Skara Missionsprovinsen, Betaniakyrkan, Vasagatan 10: Hm 10 J Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Hm 10 S Eriksen
Karlstad S:t Petri, Bråtebacksg. 26 (Fryxgames lokal): Gtj 11 M Fryxelius
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 10 (*Obs! tiden*) P Gustafsson

ANNANDAG PÅSK

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J Brandt Erlandsson
Fridafors kyrka Gtj 11 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 I Svenungsson
Kristianstad Gratia Dei: Vesper med pred 18 J-E Appell
Naums kyrka Gtj 11 A Eliasson; årsmöte KF lokalavd.
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 S Eriksen

samtidigt visste, att det skulle bli förgäves utfört för många, som i otro skulle förkasta honom och gå förlorade.

Jesus hade fullt upp med att utföra försoningsverket, men han glömde inte kärleken och omsorgen om sina lärjungar. Genom bönen ges nya krafter, som kommer vår nästa till del.

Detta var några tankar hos Rambach, som kan ge mersmak och uppmuntran att till egen uppbyggelse läsa hans passionsbeträktelser.

Ingemar Svenungsson

ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Fam.hm 15 J Brandt Erlandsson
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv 49: Hm 11 N Olsson, J Lyche
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 T Laato. Nattvardsförhör
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 R Imberg
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 L Artman. *Kyrkfrukost och bön 10.20*
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Hm (tid: se kyrkorget.se), A Alapää
Ravlunda Lutherstiftelsens gudstjänstgemenskap, G:a skolan: Gtj 15 J-E Appell
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 L Edvardsson
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 S Appell
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Gtj 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Gtj 11 A Petersson
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Fam.hm 11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Hm HHN 11 T Laato
Helsingborg S:t Matteus, Bruksg. 27: Hm 15 J-E Appell
Huskvarna Tegnérg. 8: Hm 15 A Eliasson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Gtj 14 H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman
Kungälv Kvarng. 8: Hm 15 S Eriksen
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 J-E Appell.
Skara Missionsprovinsen, Betaniakyrkan, Vasagatan 10: Hm 10 J Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Hm 10 S Eriksen

FJÄRDE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 15 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7: Hm 10 H Vestergård
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Hm 11 J Brandt Erlandsson
Fridafors kyrka Gtj 16 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 *Namn ej bestämt*
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 E Petersson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Gtj 11 L Artman
Oskarström S:t Gabriels koin., Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Hm (tid: se kyrkorget.se), A Alapää
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 G Andersson, Kyrkliga Förbundet
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

Nr 2

B POSTTIDNING
Ej retur

*Vi är alltså genom dopet
till döden begravda med
honom, för att också vi
skall leva det nya livet,
liksom Kristus uppväcktes
från de döda genom
Faderns härlighet.
Ty är vi förenade med
honom genom en död
som hans, skall vi också
vara förenade med honom
genom en uppståndelse
som hans.*

(Rom 6:4-5)

Nordisk Östmissions årsmöte 2025

Fjärde söndagen i påsktiden **den 11 maj 2025** i Stora Lundby församling kl 11, Stora Lundby kyrka, Björn Nilsson tjänstgör.

Föredrag i kaffestugan, Sergej Bezv från Dnipro i Ukraina
Årsmötesförhandlingar.

Anm. Västtrafiks busslinje X3 avgår från Polhemsplatsen kl. 10.00.

Akademiker kritiserar Skolinspektionen

En grupp akademiker från skilda fack kritiserar i en debattartikel i *Dagen* (den 27 februari) Skolinspektionen, som de anser bryter mot *Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna* vid sin tillsyn av kristna friskolor. Skolinspektionen har, enligt akademikerna, till exempel begärt att personalen på friskolorna skall förklara för elever som tror på vissa bibelberättelser att dessa är ”myter utan historisk relevans”. Akademikerna påminner om att Europakonventionen stadgar att medlemsländerna skall ”respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.”

Bland undertecknarna av debattartikeln står *Göran Schmidt*, själv erfaren skolledare, som återkommande debatterat frågan.

Mariaskolan i Umeå utsattes förra året för en hårdhänt granskning från Skolinspektionens sida.

GST har uppmärksammat frågan i nr 8 och nr 9 2024.

Tänk på att meddela ändrad adress

Göteborgs Stifts-Tidning får inte längre returer av tidningar som inte kunnat delas ut.

V.g. meddela vid behov ändrad eller korrigerad adress till:

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Telefon: 0723-180941

Göteborgs Stifts-Tidning
Ekmansgatan 3 411 32 Göteborg

PRENUMERERA

på

Göteborgs Stifts-Tidning!

Eller ge den som gåva!

Helår: 350 kr, halvår: 200 kr

Nyprenumerant och/eller gåvoprenumerant 275 kr för helår.

Plusgiro 2 55 21-6

Betalning i god tid underlättar.

Meddela gärna
eventuell ändring.

Kontakt: 0723-180941

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Tack för alla gåvor!

Göteborgs Stifts-Tidning

Plusgiro 2 55 21-6

Prästkassan

Plusgiro 34 65 56-4

Lutherstiftelsen

Plusgiro 49 12 14-3

Bankgiro 340-5826

Swish 123-000 16 85

Han är inte här, han har uppstått!

***Ett välsignat firande av vår Herres
Jesu Kristi lidande, död och uppståndelse,
tillönskas våra läsare!***

**Nummer 3
planeras utkomma
fredagen den
16 maj 2025.**